

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

**SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ YAZMA
BAĞIŞLAR 5879'DAKİ ŞİİR MECMUASI (100^a-150^b)
(İnceleme-Metin)**

Yüksek Lisans Tezi

145160128

ÖZLEM KAHRAMAN

Danışman: Prof. Dr. Üzeyir ASLAN

İstanbul 2018

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

**SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ YAZMA
BAĞIŞLAR 5879'DAKİ ŞİİR MECMUASI (100^a-150^b)
(İnceleme-Metin)**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan: **Özlem KAHRAMAN**

İstanbul 2018

KABUL VE ONAY

Özlem Kahraman tarafından hazırlanan Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Başışlar 5879'daki Şiir Mecmuası (100^a-150^b) (İnceleme-Metin) başlıklı bu çalışma, Savunma Sınavı tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Tezin Türü olarak kabul edilmiştir.

Başkan : [Unvanı, Adı ve SOYADI]

(Danışman)

Üye : [Unvanı, Adı ve SOYADI]

Üye : [Unvanı, Adı ve SOYADI]

Üye : [Unvanı, Adı ve SOYADI]

Üye : [Unvanı, Adı ve SOYADI]

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

[İmza]

[Unvanı, Adı ve SOYADI]

Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve şekillerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar 5879’daki Şiir Mecmuası (100^a-150^b) (İnceleme-Metin)” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih ve İmza

Özlem KAHRAMAN

ONAY

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel niversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim/Raporum sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☒ Tezimin/Raporumun iki yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tarih ve İmza

Özlem KAHRAMAN

ÖZET

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ YAZMA BAĞIŞLAR 5879'DAKİ ŞİİR MECMUASI (100^a-150^b) (İnceleme-Metin)

Özlem KAHRAMAN

Yüksek Lisans Tezi,

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilimdalı

Danışman: Prof. Dr. Üzeyir ASLAN

Mayıs, 2018 - 120 sayfa

Bu çalışma, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar 5879'daki şiir Mecmuasının 100^a-150^b varaklarının transkripsiyonlu metninden ve bu metnin fiziksel incelemesinden oluşmaktadır. Transkripsiyonlu metin hazırlandıktan sonra bu bölümün içeriği hakkında inceleme tarafımızca yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mecmûa, dîvân, gazel, şair.

ABSTRACT

POEM JOURNAL (100^a – 150^b) AT SÜLEYMANİYE LIBRARY WRITTEN DONATIONS

(Research – Text)

Özlem KAHRAMAN

Post Graduate Thesis

Turkish Language and Literature

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Üzeyir ASLAN

May, 2018 – 120 pages

The study ‘‘Mecmu’a-yı Eş’ar’’ is registered on Süleymaniye Library Written Donations, poem journal 5879, comprises the transcript text of 100^a – 150^b sheets as well as the physical examination of the text. Following the preparation of the transcript text, the content of this section has been prepared.

Key Words: Journal, divan, lyric, poet

ÖNSÖZ

15. ve 16. yüzyıllar Osmanlı Devleti'nin siyaset, kültür, bilim ve ekonomik alanda bütün kurumlarıyla zirvede olduğu ve divan şiirinin ünlü sanatçılarının yetiştiği, başarılı eserlerin verildiği bir dönemdir. Bu dönemde imparatorluğun doğuda ve batıda en geniş sınırlara ulaşması edebiyata da yansımış, Osmanlı edebiyatı geçen asırda atılan temeller üzerinde yükselerek, dil, kültür ve sanat alanında en üstün seviyesine ulaşmıştır. Fikir ve sanat hayatı imparatorluğun siyasi, medeni ve ihtişamına uygun bir şekilde gelişerek Osmanlı ülkesinde klasik bir edebiyat meydana getirmiştir.

Bu yüzyıllarda birçok şair ve yazarı Osmanlı padişahları, vezirleri ve devlet adamları her konuda desteklemiş hatta bu devlet adamları kendileri de divanlar, divançeler hazırlamışlardır. Bu yüzden 15. ve 16. yüzyıl şair ve şiirleri diğer yüzyıllardan daha ileri bir seviyededir.

Bu yüzyıllarda şairler birçok divan ve divançeler meydana getirmişlerdir, fakat bunların dışında yer alan mecmualar da en az bu eserler kadar önem arz etmektedir. Klasik Türk edebiyatının önemli kaynaklarından olan şiir mecmuaları beğenilen, çeşitli şairler tarafından yazılan fakat bilinmeyen nedenlerle şairlerin divan ve divançelerinde yer almayan şiirleri barındıran kaynak eserlerdir. Bu mecmualar sayesinde unutulmuş eserler gün yüzüne çıkmaktadır.

Çalışmamızın konusu klasik Türk şiiri için önemini vurguladığımız 15 ve 16. yüzyıl şiirlerini barındıran “Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar 5879'daki şiir mecmuası (100^a-150^b)”ndaki 91 şiirin transkripsiyonlu olarak Latin alfabesine aktarılması ve söz konusu varaklardaki şiirlerin incelenmesinden oluşmaktadır.

Çalışmaya esas alınan mecmua 191 varak olup biz sadece (100^a-150^b) varakları arasını çalışmış bulunmaktayız. Dolayısıyla mecmuanın tamamı hakkında değil sadece incelediğimiz kısım hakkında inceleme yapmış bulunmaktayız.

Mecmuanın bize ait bölümünde yer alan şiirler, divanları daha önce yüksek lisans ve doktora tezi olarak çalışılmış veya kitap olarak yayımlanmış olan divanlarla karşılaştırılmıştır.

Çalışmamız iki kısımdan oluşmaktadır: İlki , mecmuada yer alan şiirler hakkında olan giriş bölümü ve alt başlıklardır. Bu alt başlıklar mecmuada yer alan şairler, mecmuada kullanılan vezinler, mecmuada yer alan nazım şekilleridir.

İkinci kısım ise, metnin transkript alfabeli çeviriyazısıdır. Burada ise şairler mecmuada veriliş sırasına göre sıralanmıştır. Şiirler daha önce hazırlanmış olan divanlarda var ise divanda nerede, kaç numarada yer aldığına dair bilgi dipnotta verilmiştir. Ayrıca mecmuada yer alan şiir hatalı ise divanlardan yola çıkılarak düzeltme yapıp dipnotta belirtilmiştir. Bununla birlikte gerekli görüldüğü yerde metin içerisinde [] “köşeli parantez” ile belirtmek kaydıyla metnin tamiri yöntemine başvurulmuştur. Metinde noktalama işareti kullanılmamıştır. İncelediğimiz şiir mecmuası neredeyse beş asırlık bir eser olduğundan bazı yerlerde silinmeler meydana gelmiş; baştan, ortadan ve sondan bazı yaprakları kopmuştur. Metnin okunmayan yerleri [...] şeklinde gösterilmiştir.

Çalışmamızın klasik Türk edebiyatı alanında yapılmış ve yapılacak olan çalışmalara faydalı olmasını temenni eder; bu mecmua üzerinde çalışmamı öneren, çalışmamın başlangıcından tamamlanmasına kadar bana yol gösterip destekleyen değerli hocam Prof. Dr. Üzeyir ASLAN’a desteğinden ve yardımlarından dolayı teşekkür eder, saygılarımı arz ederim. Ayrıca tüm eğitim hayatım boyunca her zaman yanımda olan babam Mustafa KAHRAMAN; annem Zilif KAHRAMAN’a ve saygıdeğer büyüğüm amcam Ahmet KAHRAMAN’a şükranlarımı sunarım.

Özlem KAHRAMAN

İSTANBUL, 2018

KISALTMALAR

[]	Ekleme yapılan kısımlar
[...]	Mecmuada sayfa kopukluğundan dolayı boş bırakılan kısımlar
a.g.e.	adı geçen eser
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
d.	doğum(u)
g.	gazel
H.	Hicrî
M.	Milâdî
mh.	muhammes
öl.	ölüm(ü)
s.	sayfa
S.	Sayı
sal.	saltanat(ı)
vb.	ve benzeri
vs.	vesaire
Y.	Yazma

TABLÖLAR LİSTESİ

Birinci Bölüm'ün şekil ve tabloları;

Tablo 1. Şiirlere Ait Bilgiler

Tablo 2. Nazım Şekillerinin Şiirlere Göre Dağılımı

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

ا	A, a, E, e, Ā, ā
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ś, ś
ج	C, c, Ç, ç
چ	Ç, ç
ح	Ç, ğ
خ	Ĥ, ĥ
د	D, d
ذ	Ž, ž
ر	R, r
ژ	J, j
ز	Z, z
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ŝ, ŝ
ض	Ž, ž
ط	Š, š

ظ	Ž, ž
ع	◌◌
غ	Ğ, ğ
ف	F, f
ق	Q, q
ك	K, k, G, g, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, O, o, Ö, ö, U, u, Ü, ü, Ō, ō, Ū, ū
ه	H, h, A, a, E, e
ى	Y, y, Ĭ, ĭ, Ĭ, ĭ, È, è, Ě
ء	,

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	iii
YEMİN METNİ	v
ONAY	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
ÖNSÖZ	ix
KISALTMALAR	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ	xiii
İÇİNDEKİLER	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. KlasiK Türk Edebiyatında Mecmua	1
1.2. Mecmua-i Eş'âr Hakkında	3
1.3. Mecmua-i Eş'âr'ın 100 ^a -150 ^b Varakları Hakkında	4
1.3.1. Mecmuada Yer Alan Şairler	4
1.3.2. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Vezinleri	10
1.3.3. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Nazım Şekilleri	12
1.3.4. Şairlerin Hayatına Kısa Bir Bakış	13
METİN	31
SONUÇ	87
KAYNAKÇA	89
ÖZGEÇMİŞ	94
YAZMA ÖRNEKLERİ	95

1. GİRİŞ

Mecmua kelimesi günümüzde antolojilere karşılık gelen şiir defterleridir. Şiir mecmuaları, Klâsik edebiyat araştırmalarına kaynaklık eden önemli malzemelerdendir. Bu mecmualar, derlendikleri dönemin edebî beğenisini, beğenilen şairlerini ve şiirlerini ortaya koyarlar. Ayrıca mecmualar, divanı bulunmayan ya da başka kaynaklarda adı geçmeyen şairlerin şiirlerini ihtiva ettiklerinden edebiyat tarihimiz için önemlidirler.

1.1. KlasiK Türk Edebiyatında Mecmua

Klasik Türk edebiyatında “mecmua” kelimesi birden fazla anlam ifade edecek şekilde kullanılmıştır. Sözlüklerde “toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi. Seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap. Dergi.” (Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat,2004:596). “Toplanıp biriktirilmiş ve tanzim terbiye edilmiş şeyler” (Kâmus-ı Turkî, 2004: 1393). Fikir, edebiyat, sanat, aktüalite gibi çeşitli konulara yer veren ve belirli aralıklarla neşredilen yayın, dergi. İçinde şiirler seçilmiş söz ve yazılar bulunan el yazması kitap. Düzenli bir şekilde toplanıp biriktirilmiş, bir araya getirilmiş şeylerin tamamı, koleksiyon (Misalli Büyük Türkçe Sözlük, 2011, C. 2: 784) gibi anlamlarda kullanılan mecmua kelimesi Arapça “cem” kökünden gelmektedir. Toplanıp biriktirilmiş, bir araya getirilmiş şeylerin hepsi, yazma kitap, dergi anlamında kullanılmıştır. Edebiyat terimi olarak ise herhangi bir nazım biçimi ve nazım türü ortaklığı aranmaksızın bir araya getirilmiş şiir defteri olarak kullanılmaktadır.

Mecmualar başlangıçta cönk defterleri olarak ortaya çıkmış, zamanla kitap özelliği kazanmıştır. Mecmua başlangıçta birçok bakımdan benzediği cönk gibi ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin, notların, tarihi belge ve kayıtların (tevarih) derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış; zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıkları gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır. Bir telif

türü olarak gelişimini tamamladıktan sonra genellikle kitap hüviyetindeki teliflerden bir farkı kalmamıştır.(İslam Ansiklopedisi, 2003, C. 28: 265)

Şiir mecmuaları farklı amaçlar gözetilerek oluşturulmuş bundan dolayı mecmualara farklı isimler verilmiştir. Mecmualar ana hatlarıyla:

1. Nazire mecmuaları

2. Antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmuaları

3.Türlü konularda risalelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmualar

4. Aynı konudaki eserleri içine alan mecmualar; tababet, ilahiyat gibi

5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualarolarak gruplamak mümkündür. (Aydemir, 2007).

Agâh Sırrı Levend de mecmuaları şöyle tasnif eder:

1. Nazire mecmuaları

2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmuaları

3. Türlü konularda risalelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmualar

4. Aynı konudaki eserleri içine alan mecmualar; tabâbet, ilahiyat gibi

5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar. (Levend, 1998: 166-167).

Mecmualar, yazıldıkları dönemin edebi zevkini gösteren en önemli kaynaklardır. Bu yönüyle edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu doldururlar. Ali Nihat Tarlan mecmuaların önemini şu şekilde sıralamıştır:

1. Bir mecmua, bir şahsın üzerinde tekasüf eden bir edebi devir zevkini, sanat anlayışını bize aksettirir. Herhangi bir devrede ağızdan ağıza dolaşan, divanlardan süzülüp çıkarılan manzumeler o devrenin dil ve edebiyat durumunun topluluğun vicdanında nasıl yerleştiğini bize gösterir.

2. Bir mecmuada toplanan muhtelif şairlerin eserleri bir devrin edebiyat zeminini teşkil eder.

3. Mecmua şiirleri bize bir devrenin ruhi ihtiyaçlarını gösterir.

4. İsimleri tezkireleri dolduran birçok şairin divanları bugün ortada yoktur. Ya bunlar mürettep bir divan vücuda getirmemişler yahut yazılan divan elden ele geçip zaman ile zayi olmuştur. Bunların birçok şiirlerine mecmualarda tesadüf kabildir. (Tarlan, 122 - 123)

Görüldüğü gibi şiir mecmuaları dönemin edebi zevkini yansıtmada, devrin edebiyat zevkinin zemini hakkında bilgi vermede, yazıldığı dönemin ruhi ihtiyaçlarını göstermede ve isimleri tezkirelerde yer aldığı halde çeşitli nedenlerle divan ve divançelerine ulaşılamayan şairlerin şiirlerini muhteva etmesi açısından son derece önem arz etmektedir.

Şiir mecmualarının çoğunda istinsah kaydına rastlanmamaktadır. Çoğunun ise düzenlenme tarihleri de yoktur. Mecmuaların bir kısmının sahibi ve müstensihî belli, büyük bir kısmının ise ne sahibi ne de müstensihî bellidir. Ekserisinin düzenlenme tarihleri de yoktur. Hâlbuki mecmualar edebiyattan ilahiyata, felsefeden tıp tarihine, folklordan etnografyaya kadar değişik konularda bilgi barındıran eserlerdir. (Aydemir, 2007).

1.2. Mecmua-i Eş'âr Hakkında

Tezimizin konusunu teşkil eden Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar 5879 numarada kayıtlı bulunan şiir mecmuası 191 yapraktan oluşmaktadır. Müellifi Nesimi İmameddin olarak yazılmış fakat üzerine çizgi çekilmiştir. Müellifin adı yazıldıktan sonra altına 820/1417-18 kaydı düşülmüştür.

Muhtelif şairlere ait şiirlerin yer aldığı şiir mecmuası 9 satırlık 2 sütundan oluşmaktadır. Yazmanın boyutlarının cilt kısmı 200x70 mm, iç kısmı 135x43 mm'dir. Cildin nev'i kahverengi deriden oluşmaktadır. Mecmuada yazı tipi olarak nesih kullanılmıştır. Mecmua 10.11. 2005 tarihinde Danyal Şenbura'dan satın alınarak kütüphaneye getirilmiştir.

Mecmuada yer alan şiirlerin tamamı cetvel dışına taşmadan istinsah edilmiştir. Şiirlere herhangi bir başlık verilmemiştir. Sadece bazı şiirlere kırmızı mürekkeple rakamlar yazılmıştır.

Mecmuanın cildi bozulmuş, bazı yapraklar kopmuş, bazıları ise okunamamıştır. Şiirlerde tekrar eden yerler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Mecmuanın (100^a-150^b) varakları arasında 15 ve 16. Yüzyıllarda yaşamış şairlerden derlenmiş şiirler yer almaktadır. İncelediğimiz kısımda 91 şiir mevcuttur. Müellifin mecmuada en çok tercih ettiği şair Halîlî'dir. Ayrıca yazmada Zati, Ahmed Paşa, Şem'i, Şevkî gibi döneminde çok önemli bir yere sahip, divanı olan tanınmış şairlerin şiirlrine de yer verilmiştir.

1.3. Mecmua-i Eş'âr'ın 100^a-150^b Varakları Hakkında

1.3.1. Mecmuada Yer Alan Şairler

İncelediğimiz şiir mecmuasında toplam 13 farklı şaire ait toplam 91 şiir bulunmaktadır. Ayrıca bu 13 şair dışında şairi belli olmayan 2 gazel, 1 muhammes, 1 murabba-ı mütekerrir, 1 mısra, 32 kıta bulunmaktadır. Mecmuada yer alan şair ve o şairlere ait şiir adedi şu şekildedir:

Tâli'i'ye ait 1 gazel bulunmaktadır.

Şevkî'ye ait 1 gazel bulunmaktadır.

Halîlî'ye ait 1 Terbî', 16 gazel, 1 kıta, 1 gazel-i müstezad, 1 murabba-mütekerrir, 1 terci-i bend bulunmaktadır.

Hîcâbî'ye ait 2 gazel bulunmaktadır.

Zâti'ye ait 7 gazel bulunmaktadır.

Mahmud'a ait 1 gazel bulunmaktadır.

Şîrâzi'ye ait 4 gazel bulunmaktadır.

Şem'i'ye ait 5 gazel, 1 muhammes-i mütekerrir bulunmaktadır.

İshak Çelebi'ye ait 3 gazel bulunmaktadır.

Alî'ye ait 2 gazel bulunmaktadır.

Kerîmî'ye ait 1 gazel bulunmaktadır.

Ahmed Paşa'ya ait 5 gazel bulunmaktadır.

Kaygusuz Abdal'a ait 1 gazel bulunmaktadır.

Ayrıca şairi belli olmayan 2 gazel, 1 muhammes, 1 murabba-ı mütekerrir, 1 mısra, 32 kıta bulunmaktadır.

Tablo 1: Şiirlere ait bilgiler

Şiir Nu.	Şairi	Divanda var/yok	Kullanılan Vezin
1	Tâlî'î	*	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün
2	Şevkî	Yok	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
3	?	*	mefâilün mefâilün feülün
4	Halîlî	*	feilâtün feilâtün feilâtün feilün
5	Halîlî	*	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
6	?	*	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
7	?	*	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

8	Halîlî	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
9	Halîlî	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
10	Halîlî	*	mefṣūlū fāṣilātū mefāṣilū fāṣilūn
11	Halîlî	*	mefṣūlū mefāṣilū mefāṣilū feṣṣūlūn
12	Halîlî	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
13	Halîlî	*	mefāṣilūn mefāṣilūn feṣṣūlūn
14	Halîlî	*	mefṣūlū mefāṣilūn feṣṣūlūn
15	Halîlî	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
16	Halîlî	*	feṣṣilātūn feṣṣilātūn feṣṣilātūn feṣṣilūn
17	Halîlî	*	mefṣūlū mefāṣilū mefāṣilū feṣṣūlūn
18	Halîlî	*	mefāṣilūn mefāṣilūn feṣṣūlūn
19	Halîlî	*	mefāṣilūn mefāṣilūn feṣṣūlūn
20	Halîlî	*	mefāṣilūn feṣṣilātūn mefāṣilūn feṣṣilūn
21	Halîlî	*	mefṣūlū fāṣilātū mefāṣilū fāṣilūn
22	?	*	mefāṣilūn mefāṣilūn feṣṣūlūn
23	Halîlî	*	mefāṣilūn mefāṣilūn feṣṣūlūn
24	Halîlî	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
25	Halîlî	*	feṣṣilātūn feṣṣilātūn feṣṣilātūn feṣṣilūn
26	Halîlî	*	feṣṣilātūn feṣṣilātūn feṣṣilātūn feṣṣilūn
27	Halîlî	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn

28	Hîcâbi	*	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
29	Hîcâbi	*	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün
30	Zâti	Var	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
31	Zâti	Var	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün
32	Zâti	Var	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
33	Zâti	Var	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
34	Zâti	Var	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
35	Zâti	Var	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
36	Zâti	Var	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
37	Mahmud	*	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün
38	Şîrâzi	*	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün
39	Şîrâzi	*	müstefilün müstefilün müstefilün müstefilün
40	Şîrâzi	*	mefâilün mefâilün feülün
41	Şîrâzi	*	mefâilün mefâilün feülün
42	Şem'i	Var	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
43	Şem'i	Var	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
44	Şem'i	Var	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
45	Şem'i	Var	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
46	Şem'i	Var	mefâilün mefâilün feülün

47	Şem'i	Var	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
48	İshak Çelebi	Var	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
49	İshak Çelebi	Var	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
50	İshak Çelebi	Var	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
51	?	*	mefāṣilūn mefāṣilūn feṣlūn
52	?	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
53	?	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
54	?	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
55	?	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
56	?	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
57	?	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
58	?	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
59	?	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
60	?	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
61	?	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
62	?	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
63	?	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn
64	?	*	fāṣilātūn fāṣilātūn fāṣilūn

65	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
66	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
67	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
68	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
69	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
70	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
71	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
72	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
73	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
74	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
74	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
75	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
76	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
77	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
78	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
79	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
80	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
81	?	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
82	Alî	*	fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilātūn fāṭilūn
83	Alî	*	mefāṭilūn mefāṭilūn feṭilūn

84	Kerîmî	*	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
85	?	*	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
86	Ahmed Paşa	Var	mefûlû mefâilû mefâilû feûlün
87	Ahmed Paşa	Yok	mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün
88	Ahmed Paşa	Var	feilâtün feilâtün feilâtün feilün
89	Kaygusuz Abdal	*	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
90	Ahmed Paşa	Var	fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
91	Ahmed Paşa	Var	feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Tablo Hakkında Bilgi:

1. Soru işareti (?) ile belirtilen şiirlerin şairleri belirlenememiştir.
2. Yıldız (*) ile belirtilen şiirlerin şairlerinin divanları daha önce herhangi bir şekilde yayımlanamamış yahut yayımlanmış ise de tespit edilememiş şiirleri ifade eder.

1.3.2. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Vezinleri

Mecmuada 10 farklı vezinde 91 şiir bulunmaktadır. En çok kullanılan vezinler 30 kez “fâilâtün fâilâtün fâilün” ve “fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün”dür. En az kullanılanlar ise 1 kez “mefâilün mefâilün feûlün”, “mefâilün feilâtün mefâilün feilün”, “müstefâilün müstefâilün müstefâilün müstefâilün” vezinleridir.

Vezinler ve kullanıldıkları sayılar aşağıdaki gibidir:

Fāḫilātūn fāḫilātūn fāḫilātūn fāḫilūn (30 Kez)

Remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

Feḫilātūn feḫilātūn feḫilātūn feḫilūn (6 Kez)

Remel: . . _ _ / . . _ _ / . . _ _ / . . _

Mefāḫilūn mefāḫilūn mefāḫilūn mefāḫilūn (6 Kez)

Hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Mefāḫilūn mefāḫilūn feḫilūn (11 Kez)

Hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Mefḫilū fāḫilātū mefāḫilū fāḫilūn (2 Kez)

Muzārî': _ _ . / _ . . / . _ . / _ . _

Mefḫilū mefāḫilū mefāḫilū feḫilūn (3 Kez)

Mezec: _ _ . / . _ . / . _ . / . _ _

Mefḫilū mefāḫilūn feḫilūn (1 Kez)

Hezec: _ _ . / . _ . / . _ _

Mefāḫilūn feḫilātūn mefāḫilūn feḫilūn (1 Kez)

Müctess: . _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

Müstefḫilūn müstefḫilūn müstefḫilūn müstefḫilūn (1 Kez)

Recez: _ _ . _ / _ _ . _ / _ _ . _ / _ _ . _

Fāḫilātūn fāḫilātūn fāḫilūn (30 Kez)

Remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1.3.3. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Nazım Şekilleri

Mecmuada, gazel, terbi', muhammes, kıta, gazel-i müstezat, murabba-ı mütekerrir, terci-i bent, muhammes-i mütekerrir ve mısra olmak üzere 9 farklı nazım şekli kullanılmıştır. En çok kullanılan nazım şekli 51 kez gazeldir. En az kullanılanları ise 1 kez terci-i bent, 1 kez gazel-i müstezad, 1 kez mısra, 1 kez terbi', 1 kez muhammes, 1 kez muhammes-i mütekerrirdir.

Kullanılan nazım şekillerinin şiirlerde yer alması şu şekildedir:

Tablo 2 : Nazım Şekillerinin Şiirlere Göre Dağılımı

Nazım Şekilleri	Mecmuadaki şiir Numaraları
Gazel	1, 2, 3, 5, 9, 10, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91
Kıta	7, 8, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81
Mısra	51
Terbi'	4
Muhammes	6
Gazel-i müstezad	11
Murabba-ı mütekerrir	13, 22
Terci-i bend	14
Muhammes-i mütekerrir	44

1.3.4. Şairlerin Hayatına Kısa Bir Bakış*

Tâli'î: (d.??-öl. 925/1519)

Sehî Tezkiresi'nde Tâli'î'nin asıl adı Mehmed, başka kaynaklarda ise Mahmûd'dur. Bazı kaynaklar onun Kastamonulu olduğunu yazarken Âşık Çelebi'nin “Merhûm galiba Magnisa'dandır” tahminini benimseyenlere göre de Manisalıdır. Ferâiz ilminde, hesap ve kitabette mahirdir. Fâtih Sultân Mehmed'in döneminde hazine kâtipliğine getirilmiştir. II. Bâyezîd'in oğlu Şehzâde Mahmûd Saruhan'da iken Necâtî Bey'le maiyetine katılmış ve defterdarı olmuştur. Şehzâde Mahmûd öldükten sonra İstanbul'a gelmiş ve Yavuz Sultân Selîm tarafından yeniçeri kâtipliğine atanmıştır. Bu bilgiler Pervâne Bey Mecmû'ası'nda (vr. 156b, 583a) şair hakkında “Kastamonuludur” ve “Sultan Selîm zamânında yeniçeri kâtibi idi” kayıtları ile yer almaktadır. Şairin ölümü hakkında Kâtip Çelebi Sultân I. Selîm devrinde (1512-1520) yeniçeri kâtibi iken İstanbul'da, Mehmed Süreyyâ Bey ise sadece aynı devrin sonlarında öldüğünü belirtmiştir. Tâli'î'nin ölüm tarihinin, Şâh İsmâîl'in Yavuz tarafından hezimete uğratılmasına tarih düşmek için yazdığı ve “Tâ ki âlemde ola bir târîh / Şâhı mât eyle gel piyâde ile” beytinin yer aldığı kıt'asından hareketle 3 Recep 920/24 Ağustos 1514'den sonra olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla konuyla ilgili olarak Esmâ'ü'l-Müellifin'de verilen “925 sonlarında (Kasım 1519)” öldüğüne dair tek tarih kaydı doğru olmalıdır. Mezarı İstanbul'dadır.

Câmi'u'n-Nezâ'ir'de 8, Edirneli Nazmî'nin Mecma'u'n-Nezâ'ir'inde 29 ve Pervâne Bey Mecmû'ası'nda 32 şiiri yer alan Tâli'î'nin eserleri şunlardır:

1. Farsça Dîvân: Şairin günümüze ulaşmış tek eseridir. Ancak kaynaklarda Farsça Dîvân'ı olduğundan söz edilmemiştir. Bu Dîvân 22 kasîde, 427 gazel, 19 kıt'a ve 4 rubâ'î'den oluşmaktadır. Kütüphanelerde üç nüshası

* Bu bölümde yer alan şairlere ait bilgiler www.turkedebiyati.com'daki ilgili maddelerden, A. Atilla Şentürk'ün *Osmanlı Şiiri Antolojisi* ve A. Atilla Şentürk - Ahmet Kartal'ın *Eski Türk Edebiyatı Tarihi* adlı çalışmalarından yararlanılarak oluşturulmuştur.

(bkz. kaynakça Tâli’î) tespit edilen metin üzerinde bir yüksek lisans çalışması yapılmıştır.

2. Târîh / Selîm-nâme (?): Eserin adına dair kaynaklarda bir bilgi yoktur.

3. Türkçe Dîvân: Latîfî’nin sözünü ettiği Dîvân’ın kütüphanelerde herhangi bir nüshası şimdilik bilinmemektedir.

Tezkireler, Tâli’î’nin şiirlerinden övgüyle bahsetmişlerdir. Latîfî, Tâli’î hakkındaki en ayrıntılı değerlendirmeyi yaparak, onun büyük şairlerin ya ikincisi ya üçüncüsü saymış, şairlerin üstadı Zafî’nin de onun için “nısf-ı Necatî’dir” dediğini belirtmiştir. Şiirden anlayanların, “Türkçe söyleyen şairler arasında Necâtî’ye benzer temiz ve yüksek bir şair varsa o da budur” değerlendirmesinde aynı görüşte olduklarını vurgulamıştır. Tâli’î’yi şair olarak ayrı bir yere koyduğunu gösteren ifadelerle onun “tercüme, tıraş, tazmin ve iktibas” bulunmayan, atasözleriyle bağlantılı, ancak daha önce söylenmemiş kafiye ve rediflerin yer aldığı, lafız ve edası kabalıktan, sıkletten uzak, pak, selis, düzgün ve nefis şiirler yazdığına, Dîvân’ındaki beyitleri, sanatları ve hayalleri kendisinin ihtira ettiğine değinmiştir. Kaynaklarda atasözü ve deyimlerle örülü güzel ve sade şiirler yazdığı da belirtilen şairin, Farsça Dîvân’ındaki gazel, kaside, kıt’a ve rubaileri arasında ise üslup farkları bulunmaktadır. O, kasidelerinde ehl-i beyt sevgisine yer veren, gazellerinde genellikle beşerî konulara değinen, özellikle aşk ve şarap üzerinde duran rint bir şair görünümündedir. Kıt’alarında yer yer müstehcen ifadelerle başvuran Tâli’î’nin, Farsça gazellerinde mazmunları kullanırken çok sık tekrara düşmesi ise sanatının dikkati çeken özelliklerindendir.

Halîlî Halîl İbrâhîm (d. 810 ?/1407/8 ?-öl. 890/1485)

Halîlî’nin, 810/1407-8 yıllarında Diyarbakır’da doğduğu belirtilerek Sicill-i Osmânî’de ismi Halîl İbrâhîm şeklinde kaydedilmiş ve Horasanlı olabileceği belirtilmiştir. Halîlî, çok genç yaşta İznik’e yerleşerek burada ilim tahsiline başlamıştır. 872/1465 yılında İstanbul’a gelmiş, bundan yaklaşık bir

yıl sonra İznik'e dönerek kendi kurduğu zâviyede şeyhlik yapmaya başlamıştır. Halili, 890/1485 yılında İznik'te ölmüştür. Halîlî'nin bilinen eserleri şunlardır:

1. Fûrkat-nâme: Şairin bilinen en meşhur eseridir. Eserin Sehî ve Latîfî tezkireleri ile Tuhfe-i Nâilî'de Firâk-nâme, Âşık Çelebi Tezkiresi'nde ise Dîvân-ı Halîlî şeklinde adlandırılmıştır. Halili eseri 876/1471-72 yılında tamamlanmıştır. Eser aruzun “mefâ'îlün mefâ'îlün fa'ûlün” kalıbıyla yazılmış ve 1334 beyitten meydana gelmiştir. Eserde farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirler bulunduğu için divançe özelliği taşımaktadır. Metnin içine serpiştirilmiş aruzun değişik kalıplarının kullanıldığı bu 30 şiirin yirmi dördü gazel, ikisi murabba, biri muhammes, biri terci'-i bend, biri akrostişli (muvaşşah) müstezad, biri de Farsça kıt'adır.. Eserin yurt içi ve yurt dışı kütüphanelerde 16 nüshası tespit edilmiştir. Nüshalarının çokluğundan beğenilen ve okunan bir manzume olduğu anlaşılmaktadır. *Fûrkat-nâme* üzerinde iki yüksek lisans çalışması yapılmıştır.

2. Dîvân: Osmânî yazmalarında şairin mürettep bir Dîvân'ının varlığından söz edilmişse de Âşık Çelebi Tezkiresi'nde ismi anılmadan Fûrkat-nâme'nin halk ağzında Dîvân-ı Halîlî ismiyle şöhret kazandığı belirtilmiştir. Halili'nin divanı bugün elimizde bulunmamaktadır. Ancak Fûrkat-nâme'de geçen aşağıdaki beyitten anlaşılacağı gibi Halîlî'nin bir Dîvân tertip etmiş olabileceğini de düşünülmektedir.

Râh-ı ışkunda Halîlî ne belâ çekdüğünü

Nazar itsen bilesin defter-i dîvânumuza

Şairin çeşitli mecmualarda yer alan manzumeleri bir divan teşkil edecek kadar çoktur.

Halili'nin şiirlerini Latîfî'nin, çok da renkli bulmadığı, sathî ve sade olarak nitelediği; Âşık Çelebi'nin ise vasat kabul ettiği Halîlî, devrinin ünlü şairleri Ahmed Paşa, Şeyhî, Necatî gibi ön planda yer alan şairlerinden olmasa da çağdaşları arasındaiyi bir yere sahiptir. Nitekim ölümünden sonra tertip olunan şiir mecmualarında birçok manzumesine yer verilmesi de bunu göstermektedir.

Eserlerinde Âzerî Türkçesi'nin dil özellikleri görülen Halîlî'nin şiirlerinde hemşehrisi Seyyid Nesîmî'nin etkisi vardır. Kendisinden sonra gelen Habîbî, Fuzûlî, Şeyh Ahmed Hayâlî, Câmî, İbrahîm Hafîd Paşa gibi şairler üzerinde etkili olmuştur. Onun en başarılı şiirleri terkiibend, terciibend ve murabbalarıdır. Halîlî, tasavvufî, hikemî, âşıkane şiirlerin yanı sıra her beytinde bir başka fikrin işlendiği konu birliğinden uzak manzumeler de kaleme almıştır.

Şevkî Yûsuf (d. ??-öl. ??)

Asıl adı Yûsuf olan Şevki Edirne'de doğdu. Kaynaklardaki “Abdullâhoğludur” tabirinden devşirme olduğu anlaşılan şair Edirneli bir kadın tarafından yetiştirilip okutuldu. Eğitimi tamamlandıktan sonra kâtip oldu. Şehzâde Mahmûd'un divan kâtipliğini yapan şair, burada başta Necâtî olmak üzere bazı Edirneli şairlerle tanışma fırsatını buldu. Sonra tekrar İstanbul'a dönen Şevkî, gururlu bir kimse olduğu için yüksek makamlara gelmeyi talep etmeyip ömrünün geri kalanını sıkıntı içinde tamamlamıştır.. II. Bâyezîd devrinde, darüşşifada ölen şair Galata Kabristanı'nda gömülmüştür.

Kaynaklarda onun aynı zamanda başarılı bir hattat olduğu özellikle de rik'a yazısında başarılı olduğu belirtilmektedir. Tezkirelere göre şair rind yaşayışlı, kalender ve hoş sohbet biri idi.

Şevkî'nin elimizde Türkçe Dîvân'ı ve Tevârîh-i Âl-i Osman'ı bulunmaktadır. Ayrıca Şevkî'nin Avâmil-i Fârisî adlı bir risalesi olduğundan *Osmânî Müellifleri* söz eder. Şevkî'nin, bazıları mükerrer şiirler olmak üzere, Eğridirli Hacı Kemâl'in *Câmi'u'n-Nezâ'ir*'inde 19, Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde 39 ve *Pervâne Bey Mecmû'ası*'nda 44 adet şiiri bulunmaktadır. Nazire mecmualarındaki şiirlerine Hayâlî, Bâkî, Muhibbî vb. 16. yüzyılın nemli şairlerinin de nazire yazması şairin tesirlerini göstermesi açısından önemlidir. Latîfî, şairin kaside ve gazellerini sanatlı ve muhayyel bulmaktadır. Âşık Çelebi ise şiirlerinin çağdaşları Necâtî, Sun'î ve Tâli'î'den yüz kat aşağıda olduğu görüşündedir. Beyânî de bu görüşü tekrar etmektedir.

Hicâbî (d. ??-öl. ??)

Kaynaklara göre bu mahlsta bir divan şairi bulunmamaktadır. Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde ve *Pervâne Bey Mecmuası*'nda bir naziresi (aynı şiir) yer almaktadır. Nazmî'ye göre bu şiir Şâmî'nin, Pervâne Bey'e göre ise Hızrî'nin gazeline naziredir. Her iki şair de 16. yüzyıl şairlerinden olduğundan Hicabî'nin hayatına dair yegâne bilğimiz de bu şairlerle çağdaş olması gerektiğinden ibarettir.

Zâtî İvaz (d. 876/1471-öl. 954/1547)

Zâtî, 16. asır şairlerindendir. 876/1471 yılında fakir bir çizmecinin oğlu olarak dünyaya gelen şairin iriyarı, hantal, çirkin, kulakları ağır işiten ve son zamanlarında gözlük de kullandığı bilinmektedir. Şair, Zâtî ismini mahlas olarak kullanmıştır. Asıl isminin Sehî Bey ve Latîfî tezkirelerinde Bahşî, Âşık Çelebi'de ise Satılmış olduğu belirtilmektedir. Zati, Âşık Çelebi'ye asıl adının İvaz olduğunu, bu ismin ebcetteki karşılığının doğum tarihine tekabül ettiğini (H. 876) söylemiş, Âşık Çelebi de bu bilgiyi tezkiresinde yazmıştır.

Kaynaklarda Zâtî'nin ailesi hakkında fazla bilgi yoktur. Kendisinin bir müddet çizmecilik yaptığından hareketle babasının da bir çizme ustası olduğu, şairin evlendiği fakat çocuklarının olup olmadığına dair bilgiye ulaşılamadığı ifade edilmektedir.

Eğitimi hususunda ayrıntılı bilgi bulunmayan şairin bir hocanın rahle-i tedrisinden geçmediği, şairlik yeteneğinin yanında çok az Farsça bildiği, şiirde ilerlemek için gerekli bilgileri edinmeye çalıştığı, bu arada Müneccimzâde'den remil kaidelerini öğrendiği ifade edilmektedir.

Zâtî, zeki, hareketli, neşeli, coşkun bir ruha sahip, rind-meşreb ve zevk-perest birisi olduğu için rind-meşreb olanlarla görüşmeye, onlar gibi yaşamaya başladı. Katıldığı şiir meclislerinde kendisindeki şiir yeteneğini farkettiler ve

meşhur bir şair olmak İstanbul'a geldi. Şiirleriyle İstanbul'daki şiir çevrelerinin dikkatiniçeken şairin, Hadım Ali Paşa'nın Dîvân kâtibi olan Mesîhî ile tanışması kısa sürede şöhret kazanmasını sağlamıştır. Ali Paşa yılda padişaha üç kaside sunan şair bu arada devrin ileri gelen devlet, bilim ve sanat adamlarıyla aynı meclislerde bulunma imkânını da elde etmiştir. Zamanla çeşitli devlet adamlarının aracılığıyla devirlerinde yaşadığı üç padişaktan (II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman) büyük ilgi görmüş ve kendilerine takdim ettiği kasidelerden aldığı ihsan ve caizelerle de refah içinde yaşamıştır.

Şairin refah içindeki hayatı uzun sürmemiş, daha önce kendisine teklif edilen tevliyetleri kabul etmediğine pişman olacak kadar sıkıntı içinde yaşamaya başlamıştır. Ali Paşa'nın Şahkulu isyanını bastırmak üzere girdiği savaşta şehit olması, Müeyyedzâde'nin vefatı ve Tâcîzâde Cafer Çelebi'nin öldürülmesiyle eski günler artıkşair için geride kalmıştır. Bu yıllar şairin hayatında önemli bir dönüm noktasını teşkil eder. Devlet erkânı arasında eski rağbet ve itibarını kaybeden şair, geçimini vaktiyle Müneccimzâde'den öğrendiği reml ve vefk ile sağlamaya başlamıştır. Bunun için Bayezid Câmîi yakınında bir dükkân kiralamıştır.

Bu dükkân bir müddet sonra İstanbul'un en önemli şairlerini ağırlayan bir yer hâline gelmiş ve şairin hayatı yine şiir ve edebiyat sohbetleriyle dolmaya başlamıştır. Buraya devrin tanınan tanınmayan, divanı olan olmayan pek çok şair devam etmiş, Yahyâ Bey, Kara Fazlî, Hayâlî Bey, Galatalı Kudsî ve Bâkî gibi daha sonra meşhur olacak şairler artık devrin şiir otoritesi kabul edilen Zâtî'den şiirleri hakkında fikir sorar olmuşlardır. Burada genç şairlere rehberlik eden Zâtî'nin kendisi de bu toplantılardan istifade ederek hayal dünyasını ve ufkunu genişletmiştir. Bir süre sonra falcılıktan para kazanamayan şair artık para karşılığında şiirler yazmaya da başlamıştır.

Zâtî, refah içinde geçen günlerinden sonra 11 sene fakirlik ve sıkıntı ile mücadele etmiş ve 954/1546 yılının Kasım ayında da vefat etmiştir. Cenazesi Âşık Çelebi ve Yahyâ Bey başta olmak üzere dostları tarafından kaldırılmış ve

Edirnekapı dışında Keşfî ve Basîrî gibi şairlerin medfun bulunduğu kabristana İbni Kemal ve Bâkî'nin mezarlarının yakınına defnedilmiştir. Ölümüne pek çok şair tarafından tarih düşülmüştür.

Eserleri:

1. Dîvân: Zâtî'nin en önemli eseri olan Divan kendisi tarafından tertip edilerek Kanunî'nin şehzadesi Mehmed'e sunulmuştur. Dîvân'da Sehî Bey ve Latîfî tezkirelerine göre 3000 gazel, 500'ü aşkın kaside, 1000 rubâî ve kıt'a; Âşık Çelebi'ye göre 1600-1700 arasında gazel, 400'den fazla kaside; Kınalızâde ve Beyânî'ye göre 1600 gazel, 400 kaside olduğu belirtiyorsa da Dîvân'ın sadece gazellerden oluşan neşirlerinde toplam 1825 gazel, Dîvân'ndaki diğer şiirleri konu edinen çalışmada da 48 kaside, 4 terci-bend, 28 murabba, 1 muhammes, 50 kıt'a 5 müfred bulunmaktadır.

2. Şem' ü Pervâne: Eser klasik tarzda, çift karakterli, aşk ve macera konulu, hayalî bir hikâyedir. Rum hükümdarı Şah Jale'nin oğlu Pervâne'nin Çin Fağfuru'nun kızı Şem'e duyduğu aşkı dolayısıyla karşılaştığı zorlukları ve neticede âşık ve maşukun mutlu sonla biten maceralarını konu edinir. Aruzun hezec bahrinde *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* kalıbıyla 1534 yılında yazılan Şem ü Pervâne 3937 beyittir.

3. Edirne Şehrengizi: II. Bayezid dönemindeki Edirne ve Edirne güzellerini konu edinen Mesnevi nazım şekli ve aruzun hezec bahrinin *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* kalıbıyla yazılmış bir eserdir.

4. Letâyif: 16. asır sosyal hayatına dair kıymetli malzemelerin bulunduğu eser, iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda Zâtî ile Keşfî, Çakşırı Şeyhî, Ferîdî, Visâlî, Mihrî, Ferrûhî, Âhî, Hadım Ali Paşa, İsa Paşa, Mehmed Şah Çelebi gibi edebî ve tarihî şahıslar arasında geçen karşılıklı konuşma ve şairin nükteli cevapları; ikinci kısımda devrin meslek ve sanat erbabının birer cümleyle ve mizahi bir tarzda tanıtımları yer almaktadır. Zâtî açısından asıl kıymeti ise bir hatırat özelliği göstermesi ve şairin psikolojisi ortaya koyması bakımındandır.

5. Mektup: Eser Mekke’de bulunan Gazâlî Deli Birader’in yazdığı ve İstanbul’un, padişahın ve diğer dostlarının ahvalini sorduğu manzum mizahi mektuba aynı üslupla verilen cevaptan oluşmaktadır.

Oldukça süslü ve mensur olarak yazılmış kısa bir girişle başlayan eser, kaside nazım şekliyle yazılan 48 beyitten oluşmaktadır. Mektupta devrin önde gelen devlet adamlarıyla şairlerden oluşan 31 kişi sahip oldukları fizikî durum, müptelalıklar gibi kimi özellikleriyle anlatılmıştır.

Şeyh Elvân-ı Şîrâzî (d. 779 ?/1377-78 ?-öl. ?/?)

Ataları Şîrâz’dan olan Elvân-ı Şîrâzî Türkistan’da doğmuştur. 829/1425-26’da tamamladığı Gülşen-i Râz Tercümesi (Tercüme-i Gülşen-i Râz)’nde yaşının elliye yakın olduğunu belirtmesine bakılırsa doğum tarihi muhtemelen 779/1377-78 civarındadır. Ölüm tarihi belli değildir. Büyük şeyhlerdendir. Hâcî Bayram Ankaravî’nin halifelerindendir.

Elvân-ı Şîrâzî, Orhan Gazi döneminde Anadolu’ya yerleşip sonradan Türkleşen İranlı bir aileye mensuptur. Şîrâzî mahlasını alan şairin bilinen tek eseri Gülşen-i Râz Tercümesi’dir. O, Şeyh Mahmûd-ı Şebüsterî’nin 993 beyitten oluşan Gülşen-i Râz adlı Farsça kitabını şekil ve vezin bakımından aslına uyararak, ancak beyit sayısını üç katına çıkararak Türkçeye çevirmiştir.

Gülşen-i Râz Tercümesi, tasavvuf ehlini aydınlatmak maksadıyla yazıldığı için büyük ilgi görmüş ve çok okunmuştur. Tasavvufî terimlerin açık ve anlaşılır bir dil ve üslupla Türkçeye kazandırılmasında ve Türk tasavvuf edebiyatının kökleşmesinde önemli yeri olan mesnevî. Tasavvuf edebiyatının ana kaynaklarından. Tasavvuf sembolizminin Türk edebiyatına ilk olarak bu tercümeyle girdiğinin söylenebileceği belirtilmiştir. Sade bir dille kaleme alınan, Tercüme-i Gülşen-i Râz divan şiirinin gelişmesinde de etkili olmuştur. Üzerine bir doktora ve iki yüksek lisans çalışması yapılan eser yayımlanmıştır. Tezkirecilere göre Elvân-ı Şîrâzî’nin sözleri nazik, ölçülü ve açıktır. Şiirlerinin edası güzel ve değme şairin ulaşamayacağı kadar gösterişli, akıcı ve latiftir. Dolayısıyla gazellerine yazılan birçok nazire aslının değerine

ulaşamamıştır. Bu nazireler kaleme aldıklarının beğenildiğinin de göstergesidir. şairin kullandığı kelimelerin çoğunun halis Türkçe olmasını syleyişindeki samimiyetin ve mill ruhun açık bir ifadesi olarak değerlendirmiştir.

Adn Mahmd Paşa (d. ?/?-l. 878/1474)

Mahmd Paşa, Fatih dönemi devlet adamı, şairlerindendir. Kaynaklar onun devşirme olduğunu bildirmektedir. Edirne Sarayı'nda Mehmed Ağa'nın himayesiyle iyi bir eğitim almış ve II. Murd'a sunulmuştur. Mahmd Paşa, İşstanbul'un fethinde Fth Sultn Mehmed'in yanında bulumuş, Belgrad kuşatmasından sonra vezirliğe getirilmiş, on beş yıl vezirlik yaptıktan sonra azledilmiştir. 1470'de donanmanın düzenlenmesiyle görevlendirilmiş, iki yıl sonra yeniden sadrazam olmuş, ancak bir müddet sonra azledilmiştir. Mahmd Paşa, Fth Sultn Mehmed'in oğlu şehzde Mustafa'nın ölümünde parmağı bulunduğu gibi söylentiler yüzünden Yedikule zindanına atılmış, idam edilerek kendi yaptırdığı caminin türbesine gmlmştir.

Adn mahlasını kullanan Mahmd Paşa, devrinin limlerinden ve şairlerin hamilerindendir. Bu meziyetleriyle ilim ve sanatın gelişmesine önemli katkılarda bulunmuştur. şairin dört nüshası tespit edilen *Türkçe Dvnı* 1 kasideyle 93 gazelden oluşmaktadır. Eser yayımlanmıştır. *Farsça Divan'ı* müstakil bir eser olarak bugün için elde değildir. Adn'nin Farsça inşlarınıninsa kimi mecmualarda kayıtlı nüshalarına rastlanmaktadır. Sade ve pürüzsüz bir dille şıkane ve samimi şiirler yazan Adn, özellikle şiirlerinden ziyade inşadaki başarısı ile tanınmıştır. Tezkireciler de onun nasirliğinin şairliğinden üstün olduğu görüşündedirler.

Prizrenli şem'i (d. ?/?-l. 936/1529-1530)

şem'i, şimdi Kosova sınırları içinde yer alan Prizren'de dünyaya gelmiştir. Doğum tarihine ilişkin bir bilgiye kaynaklarda rastlanmayan şairin asıl adı da bilinmemektedir. Kaynaklarda Prizrenli şair şem'i ile Mesnev şarihi

Mustafa Şem'î karıştırılmıştır. Mustafa Şem'î'ye ait olan eserler, Prizrenli Şem'î'ye ait gösterilmiştir.

Biyografik kaynaklarda şairin belli bir mesleğe sahip olmadığı söylenen şairin ailesi hakkında da elimizde bilgi yoktur. Şem'î eğitimini memleketinde gördükten sonra İstanbula gelmiş, burada Vezir Piri Paşa'ya intisap etmiş ve onun yardımlarını görmüştür. Mevleviliğe intisap eden şair, derviş olarak münzevi bir hayat sürmüştür. İstanbul'da vefat etmiş ve Şeyh Vefâ Haziresine gömülmüştür. Ölümüne Edirneli Nazmî : "Meskenin nûr ide Şem'î ol Ahad (936)" mısraını tarih düşürmüştür.

Tezkirelerde şairin zayıf, solgun yüzlü, hastalıklı bir bünyeye sahip, rind-meşrep bir şair olduğu söylenir.

Her ne kadar şairin, Mesnevî, Hâfız divanı, Gülistan, Bostan, Pend-i Attar, Sebhatü'l-ebrâr, Baharistan, Tuhfetü'l-ahrâr, Mantıku't-tayr gibi tasavvufi eserlere yazdığı şerhler ile tanındığı kaynaklarda belirtilse de aslında bu eserler Mustafa Şem'î'ye aittir. Ayrıca Divan'ı ve mensur Tuhfetü'l-âşıkîn adlı bir eseri olduğu da söylenir. M. A. Karavelioğlu ise şairin tek eserinin Divan'ı olduğunu ifade ederek Türkiye'deki yegâne nüshasının Prof. Dr. Hayati Develi'nin özel kütüphanesinde bulunduğunu dile getirmiştir. Şairin bu divanı üzerine bir doktora çalışması yapılmıştır.

İshak Çelebi (d. ?/öl. 944/1538)

İshak Çelebi Üsküp'te doğmuştur. Üsküp, fethi izleyen yıllarda önce bir siyasi merkez, ardından da bir bilim ve kültür merkezi olarak dikkat çekmiş, özellikle İshak Çelebi'nin yaşadığı 16. yüzyılda yetiştirdiği önemli sayıdaki bilim adamı ve sanatçı ile bölgesel merkez olarak öne çıkmıştır. Çelebi, kılıç yapmakla geçimini sağlayan İbrahim adlı birinin oğludur. İshak Çelebi Üsküp'te başladığı öğrenimini İstanbul'da tamamlamıştır. İstanbul'da Atik Ali Paşa Medresesi müderrisliğine getirilmiş ve ardından Edirne, Serez ve Üsküp'te müderrislik yapmıştır. Şam'da da kadılık yapmış, bir ara Halep'te

Yavuz Sultan Selim'in musahibi olarak seçilmiş fakat bu görevde bu görevde kalamamıştır. Şam'da ölmüştür.

Rumeli şairleri serbest, hep yükseklerde gezen ve kayıt tanımayan, aldırılmaz rindane tavırları, samimi ve derinliği olan mistik arka plana sahip hür bir derviş duyarlılığını dile getiren şiirleri, gündelik dile daha çok yaslanmış ifadeleri ile klasik şiirin özellikle medrese çıkışlı temsilcilerinin ağır bastığı İstanbul merkezli örneklerinden ayrılırlar. Sözü edilen bu şiirlerin mistik tarafını daha çok Hayalî, Hayretî Usûlî gibi Vardar Yeniceli şairler temsil ederken bölgedeki laübalî, aldırılmaz ve rindane tavrın en önemli ismi İshak Çelebi'dir. Ama her iki grupta da ortak özellik, bu duyguların içtenlik, yalınlık ve coşku ile dile getirilmiş olmasıdır.

İshak Çelebi, devrinin büyük bilginlerinden ve önde gelen şairlerinden biridir. Fakat kaynaklarda şairin mevkiine yakışmayacak hafiflikleri olduğu belirtilmiştir. Bu kaynaklarda laubalî olması, argoya gündelik hayatında ve esprilerinde çokça yer vermesi ve şaraba aşırı düşkünlüğü ile suçlanır. Hoş sohbet, zeki, şakacı yönüyle meclislerin aranan adamı olur ama bu özellikleri ile tercih edildiği padişah musahipliğinden yine bu sınır koyamayan tavrı yüzünden uzaklaştırılır.

Âşık Çelebi, İshak Çelebi'nin şiirlerinde özellikle âşıkla sevgili arasında geçenleri konu edindiğini ve bu sebeple şiirlerinin eğlence meclislerinde sanatçılar tarafından okunduğu söyler.

Divanı ve Selim-nâmesi vardır. Divanı yayınlanan şairin bu divanda 15 kaside, 6 musammat, 1 Bursa şehrengizi, 1 Üsküp Şehrengizi, 342 gazel, 12 adet kıt'a ve tarih, 1 Arapça, 10 Farsça şiir yer almaktadır.

Veliyyüddîn-zâde Ahmed Paşa (d. 830/1426?-öl. 902/1496-97)

Asıl adı Ahmed olan şairin kaynaklarda doğum tarihiyle ilgili bir kayıt bulunmamakla birlikte 830/1426 yılı civarında doğmuş olduğu belirtilmektedir. Babası, Sultân II. Murâd devrinin (sal. 1421-1451) tanınmış kazaskerlerinden Veliyyüddîn bin İlyâs (öl. 1432)'tır. Veliyyüddîn Efendi bizzat şiirle meşgul

olmanın yanında sanatçıları himaye etmiş bir zattır. Ahmed Paşa, takriben Sultan II. Murâd zamanında Osmanlı Devleti'nin başkenti olan ve zamanın önemli kültür sanat merkezlerinden biri konumunda bulunan Edirne'de tahsil görmüştür. Şiirlerinden iyi bir medrese eğitimi aldığı, Arapça ve Farsçanın yanında devrin geçerli ilimlerini öğrendiği anlaşılmaktadır. Öğrenimini tamamladıktan sonra babasının da yardımıyla Bursa'da Murâdiye Medresesi'nde müderris olarak ilk görevine başlamış, daha sonra 855/1451-52 yılında Edirne'ye kadı tayin edilmiştir.

Ahmed Paşa, Fâtih Sultân Mehmed tahta geçtiğinde yazdığı şiirlerle onun dikkatini çekerek beğenisini kazanmıştır. Kendisi de “Avni” mahlasıyla şiirler yazan Fâtih, dönemin önemli şairlerinden Ahmed Paşa'ya da büyük bir ilgi göstermiş Ahmet Paşa, bu dönemde kısa zamanda yükselmiş, Fâtih, onu önce kazasker, sonra da kendine musahip (sohbet arkadaşı) ve hoca tayin etmiştir. Ahmet Paşa Fatih zamanında vezirlik rütbesine kadar yükselmiştir. Ahmed Paşa'nın böyle hızla yükselmesinde ince zekâsının yanı sıra özellikle devlet adamlığı konusundaki kabiliyetinin ve bunu kullanarak gösterdiği başarının payı fazladır. Ahmed Paşa'nın, İstanbul kuşatması sırasında da Fâtih'in yanında bulunmuştur. Bu da padişahın Paşa'ya verdiği önemi göstermektedir. Paşa, İstanbul fethedildikten sonra da sarayda büyük bir hürmet görmüş ve imtiyazlı şahıslardan biri olmuştur. Devrin ileri gelen devlet adamlarıyla da sıkı bir ilişki içindedir. Bu dönemde “hâce-i şehriyârî” olan Paşa, birçok şairi Fâtih Sultân Mehmed'e tanıtarak onlara aylık bağlanmasını sağlamıştır. Ahmed Paşa'nın Fâtih'e çok yakın olması, ondan büyük ilgi görmesi, gerek bilim ve şiir gerekse devlet adamlığı konusundaki üstün yeteneği ile başarısı pek çok kişinin kıskançlığına yol açmıştır. Bu kıskançlığın etkisiyle Ahmed Paşa'nın gençlerle ilgilendiğine dair iftira ve dedikodular yayılmıştır. Söylentileri duyan Fâtih de öfkelenerek şairi görevinden azletmiş, bir rivayete göre sarayda Kapıcılar Odası'na, bir rivayete göre de Yedikule'ye hapsedtirmiş, Ahmed Paşa, hapisnede iken “kerem” redifli meşhur kasidesini yazıp padişaha gönderince ölümden kurtulup günlük otuz akçe ile Bursa'ya sürülmüş, burada

kendisine sırasıyla Orhan, Murâdiye ve Emîr Sultân vakıflarının mütevelliliği verilmiştir.

Ahmed Paşa, gözden düşüp İstanbul'dan uzaklaştırıldıktan sonra bir daha oraya dönememiştir. Ancak şair, İstanbul'dan ve saraydan ayrıldıktan sonra kendisini tamamen şiir yazmaya vermiş ve eski mutlu günlerinin hasretini şiirlerine aksettirmiştir. Sultân II. Bâyezîd tahta çıkınca Ahmed Paşa buna tarih düşürmüş ve yeni padişaha birçok kaside yazarak onun da iltifatını kazanmıştır. II. Bâyezîd, şairi Bursa sancakbeyliğine tayin etmiş ve Ahmed Paşa, ömrünün sonuna kadar bu görevde kalmıştır.

Ahmed Paşa'nın ailesi hakkında kaynaklarda yer alan bilgiler oldukça azdır. Paşa hiç evlenmemiştir. Bilindiği kadarıyla Ahmed Paşa'nın bir de erkek kardeşi vardır. 902/1496-97 yılında Bursa'da vefat eden Ahmed Paşa'nın ölümüne "Göçdi meded şâ'ir-i Rûm" mısraı ile tarih düşürülmüştür. Paşa'nın mezarı, Bursa'da Murâdiye Camii yakınında kendi yaptırdığı medresenin yanındaki türbededir. Harabe olan türbesi son yıllarda tamir edilmiştir.

Kimi kaynaklarda Ahmed Paşa'nın tek eseri *Dîvân*'ıdır. *Dîvân*'ında 34 kaside, 352 gazel, 2 terci-i bend, 1 terkiib-i bend, 14 kıta, 39 nazm, 28 tarih manzumesi ve 48 müfred bulunmaktadır. Eser, Ali Nihat Tarlan tarafından 15 yazma nüshası karşılaştırılarak 1966 yılında yayınlanmıştır. Kimi mecmualarda Ahmed Paşa'nın *Dîvân*'ında yer almayan başka şiirleri de vardır.

Ahmed Paşa, Bursa'da bir yandan yöneticilik yaparken diğer taraftan edebi sohbetler tertip etmiş, devrin şair ve yazarlarını bir araya getirip kabiliyetli şairlerle ilgilenerek onların yetişmesini sağlamıştır. Şiirden anlayan, şiire değer veren bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Paşa, daha küçük yaşlarda şairlik yeteneğini geliştirme imkânı bulmuştur. Kabiliyetli ve kuvvetli bir şair olduğu için devrinde takdir edilip kısa zamanda meşhur olmuştur. O, XV. yüzyılda Osmanlı şiirini tesiri altına alan ve divan şiirinin gelişmesinde önemli rol oynayan büyük ve tanınmış şairlerden biridir. Şöhretinin Osmanlı topraklarının dışına taşıdığı ve Orta Asya'ya kadar gittiği de hakkındaki rivayetler arasındadır. Ahmed Paşa'nın tesiri, yaşadığı yüzyılla sınırlı kalmayıp

asırlarca devam etmiştir. Şiirleri daha sağlığında bütün Anadolu ve Rumeli'ye yayıldığı gibi Hüseyin Baykara'nın Herat'taki sarayında bile okunmuştur. Kendisinden şairler sultanı olarak bahsedilmektedir. Türk edebiyat tarihinde Ahmet Paşa Şeyhi ile Necati arasında yetişen şairlerden en büyüğü olarak kabul edilir. Usta bir şair olan Ahmed Paşa, divan şiirinin gelişmesinde bir merhale olduğu için de kendi devrinden başlayarak Tanzimat dönemine kadar bütün kaynaklar ondan hep övgüyle bahsetmişlerdir. Kaynakların çoğu onun Osmanlı şiirine güzellik ve parlaklık getirdiğini belirtip onu büyük bir şair olarak kaydetmişlerdir. Şair hakkındaki bu görüş günümüze kadar gelmiştir. Ahmed Paşa, çok sayıda genç şairin yetişmesine öncülük etmesi, nazire yazması ve özellikle tarih düşürmesiyle meşhurdur. Tarih düşürmede diğer şairlere öncülük etmiştir. Nef'î'ye kadar kaside sahasında üstat kabul edilen Paşa, gazelde de Osmanlı edebiyatının usta şairlerinden biri olmuştur.

Gelibolulu Âlî (d. 1541-öl. 1600)

Doğduğu yer ile anılan şairlerden olan Âlî 1541 yılında Gelibolu'da doğmuştur. Eğitimini tamamladıktan sonra devletin çeşitli kademelerinde görev alan Âlî, Cidde Sancakbeyliği görevindeyken 1600 yılında vefat etmiştir. Mezarının yeri bilinmemektedir.

Gelibolulu Âlî çok sayıda eser vermiş fakat onun şair tarafı asıl divanlarında görülmektedir. Hayatının sonuna kadar yazdığı şiirlerini farklı zamanlarda tertip ettiği dört divanda bir araya getirmiştir. Kırk kadar nüshaları bulunan divanlarının her birine bir isim vermiştir.

Şiirlerinde pek çok konuyu işleyen şair başka şairlerin şiirlerine nazireler yazarak yeni şiirler oluşturmuş ve sayısı bini aşan manzumeler tertip etmiştir. Şair, şiirlerinde hem yaşadığı devirdeki olumsuzluklar karşısında duyduğu endişeleri dile getirmiş hem de görevlerinden uzaklaştırılmasına duyduğu üzüntüyü işlemiştir. Âlî'nin eserlerinde tarihçilik ve tarihçilik içinde de biyografi yazarlığının öne çıktığı görülür. Özellikle Kühü'l-Ahbar'da şiir eleştirmenliği de dikkat çeker. Eserlerinin büyük bölümünü nesir olarak kaleme

alan Âlî, şiirlerini Divan, Varidatü'l-Enika, Layihatü'l-Hakika, Türkçe Divan olmak üzere dört divanda toplamıştır.

Kerîmî Abdülkerîm (d. ?- öl. 953'ten Önce ?/1546'dan Önce ?)

Kerimi Bursalıdır. Kaynaklarda, “ilim ehli” ve “müderres” olduğu yazar. Vakur, anlayışlı, zarif ve nazik mizaçlı biridir. Hakkında fazla bilgi bulunmayan şair eğer *İrşâd* adlı mevlidin sahibi Kerîmî ise, eserin bazı nüshalarının sonundaki “Abdülkerîm” onun asıl ismi olmalıdır. 15. ve 16. asırlarda yaşamış Kerîmî mahlaslı başka şairlerin olma ihtimali de vardır ancak eldeki bilgilerin, konuyu kesinleştirmek için yeterli olmadığını belirtmek gerekir. Elimizdeki bilgilerde aynı dönemde yaşamış başka bir Kerîmî'nin bilinmemesi de göz önünde tutularak *İrşâd*'ı, tezkirelerde sözü edilen Kerîmî'nin çok gençken yazdığı ve şairin uzunca bir ömür sürdüğü söylenebilir.

Kerîmî'nin elimizdeki tek eseri *İrşâd* isimli mevlididir. Mevlid aruzun *meḫâ'îlün meḫâ'îlün fe'ûlün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. 5 nüshasının karşılaştırılmasıyla hazırlanan metne göre 558 beyitten oluşmaktadır. Eser diğer mevlidlerden Hz. Muhammed'in dünyaya gelişi, mucizeleri, miracı ve vefatı anlatılmadığı için ayrılır. Eserdeki bölüm başlıkları Farsçadır. Yine eserde yer yer Arapça ve Farsça beyitler bulunmaktadır. *İrşâd*'ın bilinen 5 nüshası şunlardır: Beyazıt Devlet Kütüphanesi Velîyüddin Efendi Nu. 1693, Ankara Üniversitesi Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi İ. Saib-I Nu. 4574 (istinsah tarihi 985/1577), Köprülü Kütüphanesi Fazıl Ahmed Paşa Nu. 1620/1, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Nu. 3723, Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi Nu. 216 (istinsah tarihi 875/1471).

Latîfî Kerîmî'nin, rüşvet yemeyi alışkanlık hâline getiren bir kadı için yazdığı “Revâ mı âhiret dârın yıkasın / Yahud dünyâ için dînden çıkasın” matlalı mesnevîsinin 3 beytini, kadıyı bu yoldan döndürdüğüne dair bir nükte eşliğinde tezkiresine almıştır. Ayrıca şairin, Ömer bin Mezîd'in *Mecmû'atü'n-Nezâ'ir*'inde 3, Eğridirli Hacı Kemâl'in *Câmi'u'n-Nezâ'ir*'inde 2, *Pervâne Bey Mecmû'ası*'nda 5 ve Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde 1 gazeli

mevcuttur. Tezkirelerde Kerimi hakkında şiir kurallarını ve üslubunu iyi incelemiş, olgun, nazik, temiz ve nükteli söz sahibi bir şair olarak söz edilmektedir.

Kaygusuz Abdal Alaeddin Gaybî (d. 742/1341-42-öl. 845/1444)

Asıl adı Alayi Gaybi (Alaeddin Gaybi) olan şair 14. asrın ortalarında H. 742/M. 1341-42 tarihinde Alaiye/Alanya'da doğmuştur.. Babası Alanya Beyi Hüsameddin Mahmud; dedesi Alaeddin Bin Yusuf'tur. Bektaşiler tarafından Kaygusuz Sultan olarak anılan Kaygusuz Abdal'ın hayatı hakkındaki bilgilere Menakıpname'den öğrenilmektedir. Menakıpname'de Kaygusuz'un ailesi, doğumu ve çocukluğu hakkında kesinbilgiler bulunmamaktadır. Menakıpname'ye göre Alanya Sancağı Beyi'nin oğludur. Çocukluğunda bütün ilimleri öğrenmiş, aynı zamanda da silahşörlük, pehlivanlık, avcılık gibi yeteneklere de sahiptir. Dünya kaygılarından uzak olma gibi tasavvufi bir anlamla Kaygusuz mahlasını kullanmıştır. Kaygusuz Abdal'ın ölüm tarihi hakkında tarihî bir kayıt bulunmamaktadır. Kaygusuz Abdal'ın mezarı hakkındaki iki rivayete göre Kaygusuz Abdal Mısır'da vefat etmiştir ve mezarı buradaki Mukattam Dağında bir mağaradadır. Diğer bir rivayete göre ise Kaygusuz Abdal, Elmalı'ya bağlı Tekke köyünde bulunan Abdal Musa türbesinde gömülüdür.

Kaygusuz Abdal'ın eserleri manzum, mensur ve manzum-mensur karışık şekildedir.

A) Manzum eserleri

1. Divan: Kaygusuz Abdal'ın mürettep bir divanı yoktur. Ancak Marburg nüshasını tanıtan Barbara Flemming Kataloğunda Kaygusuz Abdal'ın bu nüshada 288a-340b varakları arasında toplu hâlde bulunan önemli şiirleri divan adı altında verilmektedir.

2. Gülistan: Kaygusuz Abdal, Gülistan'da vahdetin üstündeki perdeyi açarak vahdeti anlatmıştır.

3. Mesneviler: Yazmalarda mesnevi başlığı altında Kaygusuz Abdal'ın üç mesnevisi vardır.

4. Gevhername: 71 beyitlik kısa bir mesnevidir. Eser, Hz. Muhammed'i methetmek için kaleme alınmıştır.

5. Minbername: Nefsi bilmek üzerine yazılan eser 58 beyitten oluşmaktadır.

B) Mensur Eserleri

1. Budalaname: Eserin adı Risale-i Kaygusuz ya da Budalaname olarak geçmektedir. Eserde kendini bilmek, gönül, hakikati bilmek gibi konular işlenmiştir.

2. Kitab-ı Miglate: Eserde, bir dervişin sürekli rüya görmektedir ve her defasında karşılaştığı şeytanla mücadele edip onu yenmektedir.

3. Vücut-name: İnsan vücudunun çeşitli uzuvlarıyla dinî-tasavvufi ve kozmik kavramlar arasında teşbihler yapan, ilişkiler kuran bir eserdir.

C) Manzum-Mensur Eserleri

1. Dil-guşa: Eser, mesnevi tarzında kafiyeleşmiş uzun bir şiirle başlar. Burada vahdet-i vücud anlatılır. İnsanlara dünyanın malına kapılmaması, kendilerini tanımları tavsiye edilir. Eserde uzun Farsça bölümler vardır.

2. Sarayname: Mensur ve manzum olarak kısaca Allah'a yalvardıktan sona bu cihanın bir saray olduğunu, içindeki insanların her birinin bir işe daldığını ve cihanın sahibini düşünmediklerini, kendilerine peygamber gönderildiğini yine onların “nakş” a bağlanıp “nakkaş” ı fikreyleyemediklerini anlatan mesnevi kafiyeleşmiş bir şiir söyler.

15. yüzyıldan itibaren Yunus Emre'den ilham alan ve düşüncesi, dünya görüşü, din telakkisi, terimleri ve kendine has edasıyla halk edebiyatı içinde dinî bir zümre edebiyatı hâlinde bütünleşen Alevi-Bektaşî edebiyatı meydana gelmiş ve Kaygusuz Abdal, bu edebiyatın ilk temsilcisi ve kurucusu vasfını

kazanmıştır. Kaygusuz Abdal hem heceyle hem de aruzla şiirler yazmıştır. Kaygusuz Abdal, tam anlamıyla büyük ve orijinal bir şairdir. Kaygusuz Abdal'ın nesirlerinde cmler gayet kısa, seciler tekellfszdr, kelimeler ahenklidir. Nesirleri de en az manzumları kadar başarılıdır. Dili ise sade ve z Türkçedir.

Kaygusuz Abdal, 14.yüzyılın sonlarıyla 15.yüzyılın ilk yarısında yaşadığı için şiirlerinde Eski Anadolu Türkçe'sinin özellikleri görülmektedir. şiirlerinde kelime kadrosu da son derece zengindir. şirlerinin büyük oranda aruz vezniyle yazıldığı görülmektedir. Hece vezniyle yazdığı şiirleri çok fazla değildir. şiirlerinde dikkati çeken özelliklerden biri de Arapça-Farsça sözcüklerle Türkçe sözcükleri uyaklamasıdır.

METİN

1. (100^a)

[ğazel]

mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. ferāğat eylegil èy dil ümîd-i vaşl-ı dilberden
ki hergiz bu cihân içre vefâ gelmez güzellerden
2. ʔalâyıkdan mücerred ol ki erkân-ı şariķatde
ķalender olmasa ķişı ķazırlar anı defterden
3. şaķın bu çarh-ı kec-revden ki bir oyunla ķişıyi
ne deñlü pehlevân olsa başarlar dest-i maķberden*
4. ölürsem terkin urmazın leb-i yāķūtuñuñ cānā
ķişı ayrılır mı bi'llāhi senin gibi cevherden
5. bugün mescidde bir vāʔiz güzel sevmeyi menʔ etmiş
şunı** yok mıydı bir ʔāşık kim indüreydi minberden
6. saña èy şālīʔi hep [bu] felāketler felekdendür
ne lāzım yok yere her gün şikāyet etmek aķterden

* maķberden: ĥaberden Y.
** şunı: şunda Y.

2. (101^a) ***

[ğazel]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. dutdı çün eşküm ʿālem serv-i belendüm ʿandadur
ğarķ oldum meded ʿdüh[üz] efendüm ʿandadur
2. cüst ü cū ʿtmek içün sen servi ğitdi bilmezın
ğözlerüm yaşı dēyen çāpūk-levendüm ʿandadur
3. cān u dil divāne oldı kākülün sevdāsına
eydeñüz bi'llāh şol zenciri bendüm ʿandadur
4. şütı-yi cānı hemişe nāz ile ğüyā eden
sözleri şehd ü şekerle ağzı ʿandum ʿandadur
5. ʿo öleyin cevır ile vaķt ola rūğum dēyesin
şevķi dērlerdi benüm şol derdimendüm ʿandadur

3. (101^b)

[ğazel]

mefāʿilün mefāʿilün feʿülün

hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

1. beni āşüfte-i şeydā kılan dil
baña bu ʿışķ odın peydā kılan dil

*** Şevķi Dīvānı 'nda yok.

2. heves odına yaķar cānı çün    d
hevā-yı    lemi bālā kılan dil
3. g   rse  anda bir Őem -i cemāli
a a pervāne-veŐ pervā kılan dil
4. a ıdup g  zler mden  anlu yaşı
v    dum ğar a-yı deryā kılan dil

4. (102^a)

[terb  ]

fe il t  n fe il t  n fe il t  n fe il  n

remel: . . _ _ / . . _ _ / . . _ _ / . . _

1. [...]
g    l eyv  y g    l v  y g    l [v  y] g    l
2.   h kim  ar -ı cem l  tmedi  uŐŐ   a ğab b
be zer ol k  n-ı kerem ki anı men   tdi rak b

ger  l rse bu fir    ile ** al li**-yi ğar b

g    l eyv  y g    l v  y g    l [v  y] g    l

5. (102^b)

[ azel]

f  il t  n f  il t  n f  il t  n f  il  n

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. pertev-i  ıŐ  oldu t  kim  Őin sı g    m    n
oldı derd   mi net   ğam  Őin sı g    m    n
2.   nki dil ta tında  urdu  aymesin sulŐ  n-ı  ıŐ 
t  kim merf   olsa Ő b dan liv sı g    m    n

3. var ümidüm kim bulam şağrā-yı miğnetden hālās
server-i ııışķ oldu çünkim reh-nümāsı göñlümün
4. kısmeti rüz-i ezelde derd imiş beñzer naşib
ol sebebdendür ki bulunmaz devāsı göñlümün
5. ger **hālilim** bu yolda baş u cān vërsem gerek
lā-cerem çün olmuşamdur mübtelāsı göñlümün

6. (102^b)

[muğammes]

fāḫilātün fāḫilātün fāḫilātün fāḫilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. èy güneş-şalḫat kamer-behcet ğabib-i gül-ııızār
v'èy perì-peyker melek-manžar şanavber boylu yār
serverā sen şol perì ruḥsuñ ki devr-i rūzigār
seni devrān içre yūsufdan qomışdur yādigār
āb u kevserdür şuşağun şerbetinden şermsār
2. èy yüzi cennet şuşağundur şarāb-ı selebil
ğonceveş laḫlūne ki cān olsun fidā qanum sebil
bu kemāliyle ki ğaķ vërmiş saña ğüsn-i cemil
ḫāşık-ı dil-ḥaste-ğālin şorup qadrin bil
kim neler çekmiş-durur hicründe ol leyl ü nehār
3. niçe kim ııışķuñda ben feryād u efgān eyledüm
murg-ı cāmı her seğer şevķuñla nālān eyledüm
göñlümü zülfün gibi ğamdan perişān eyledüm
bilmezem n'oldı günāhum şanasın qan eyledüm
kim beni cevruñle her dem ağladursın zār u zār

7. (103^b)

[kışca]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. şüretüñ levğinde müşkin sünbülün dil bağıdur
çeşm-i mestün cânı ʔāşıkā amānsuz yağıdur
kūyuñ ey dilber bu dil murgına cennet bāğıdur
geçdi cevruñ ğadden ey žālim terağğum çağıdur

8. (104^a)

[kışca]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. tā ki kılmuşdur cüdā senden beni devr-i felek
nālem işitdi felekde beni zār ağlar melek
ʔārızuñda ey güneş-šaʔlaşlu şol miskin benek
ol-durur olan **hālil**inün gözinde merdenek

9. (104^a)

[ğazel]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. cānumı yandurdi cānā nārı hicrānuñ senün
şabrumı yağmāya vèrdi çeşm-i fettānuñ senün
2. hāşır-ı mecmūʔamı āşufte kılduñ ey şanem
tā ki düşdi boynuma zülf-i perişānuñ senün

3. g ce tesb g m cem l  n  z krid r vird m  eh 
 ub  -dem y d eylerem la l-i d r-fi  nu n sen  n
4. oldu  am  add m za if oldu v c dum n leden
ni e kim y d eylerem  add   h r m nu n sen  n
5. aya u na dem be-dem y z mi  alma a sebep
bu ki   yed  ok na y z me d m nu n sen  n
6. n'eylerem  ol cism   c n  kim olmaya yolu da     
y  n' dem  ol c n  kim olmaya  urb nu n sen  n
7.   n   l liyi  eh   ld risersin  ulm ile
b r  t z  ut   n budur  y n   erk nu n sen  n

10. (105^a)

[ azel]

mef  l  f  il t  mef  l  f  il n

muz ari': _ _ . / _ . _ . / . _ _ . / _ . _

1. bur  ay  kim ol   h-  h b na yazaram
h r  te ine  asret ile yana yazaram
2. derd   fir   u mi net    am  er id r bu kim
ol  ehriy ra h srev   h b ne yazaram
3. derv  em   fa  rem   misk n derdmendem
 ormeg  va f-    li S leym na yazaram
4. ya   b-  h ste-  l  ni derd    h le
m  ru n  az zi yus f-  ken  na yazaram
5.  ılma   l li n le v  fery d    n kim u 
b lb l  ik yetini   list na yazaram

11. (105^b)

[ğazel-i müstezād]

mefʿūlū fāʿilātū mefāʿilū fāʿilūn

hezec: _ _ . / . _ _ . / . _ _ . / . _ _

1. mest eyledi ser-mest-i gözüñ bülbül-i cāmı
èy dilber-i zibā

kim gül yüzüne qarşu kıılır āh u figānı
ol vālih ü şeydā

2. şūretde seni veh ki ne mişil yaratmış
hāllāķ-ı hālāyık
ķaddūñ hācil eyler yüriseñ servi revānı
èy gözleri şehlā

3. şüşî şudāğūñ şerbeti vaşfin işitmiş
şeker yer anuñ-çün

şāvūs senūñ reşkine èder cevāmı
èy ķāmet-i raḡnā

4. feryādına żālimdür ol ğamzelerūñ kim
her lağżada biñ biñ

ḡāşıkları nā-ğāķ depeler vèrmez amānı
derdā vü dirigā

5. èy meh-liķā vü ne ḡaceb āfet-i cānsın
kim görse cemālūñ

yoluñda kıılır terk-i ser ü cān u cihāmı
ķılmaz aña pervā

6. ʔaqlın otarursa ʔacep olmaya be-küllü
dîl-hâste **hâlîlî**

şol dem ki kıla hûn-ı gözûñ gözde nihâni
cân êtmege yağmā

12. (107^a)

[gazel]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

remel: . / . / . / .

1. dil-rubâlar incinüp derdâ ki benden sürdiler
âh kim ayırdılar cânı bedenden sürdiler
2. hey ne fettânlardur ol bî-rağm dilberlerüñ
evvel öldürdiler cevri ile andan sürdiler
3. ey ciger yan v'ey gönül feryâd u efgân eyle kim
ey gözüm şan ağla kim vech-i şasenden sürdiler
4. bülbül-i şûrîdeyem bilsem günâhum n'eyledüm
mevsim-i gülde beni şağn-ı çimenden sürdiler
5. hâr-ı hicrân ile bağrum şan yudar bülbül bigi
çünkü vaşl-ı gülde ü vech-i semenden sürdiler
6. yanayım nâr-ı cehennemden beter hicr odına
çün beni nâ-ğaç yere cennet vaşandan sürdiler
7. dedüm ey dilber **halilî** eyledi nazm-i sefer
dedi n'eyler bunda ol anı kaçandan sürdiler

13. (108^a)

[murabba^ı-ı mütekerrir]

mefā^ılün mefā^ılün fe^ılün

hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

1. [...]

da^hı artar cemāli i^ştiyākı
eger alursa hicrān b yle bāı
g z m an aqla cān v r dil ciger yan

2. el  nden  y felek efg n u fery d

ki bir lağza beni sen ılmağu  y d
  n ol g r-i per -z d eylemez y d
g z m an aqla cān v r dil ciger yan

3. felek ayırdı benden ol  al li

cem l 'l-g sni ol   n -ı cem li
eger  l rse bu g mdan ** al li**
g z m an aqla cān v r dil ciger yan

14. (108^b)

[terci -bend]

mef  l  mef  l n fe  l n

hezec: _ _ . / . _ . _ / . _ _

I.

1.  y ma har  k 'in ta ma har

v' y memleket-i cem le server

2. utlu adem  uceste-  li 

  si nefesl  f r  te-peyker

3. nuşkuñdan érür ğayāta her an
şermende lebüñden āb-ı kevser
4. ıışkuñ lemeānı ey kamerveş
dil levġine olalı muġarrer
5. hicrān gecesinde bülbul-i dil
bu naġme ile terennüm eyler
6. kim vech-i ğabīb-i dil-sitāndur
sermāye-i ıömr-i cāvidāndur

II.

1. ey sāķi gül-ıizār-ı mehveş
şun cām-ı şarāb olmaya ser-keş
2. ben kim ğam-ı ıışk defterinden
dil levġini kılmışam münakkaş
3. evvel baña şun piyāle-i pür
kim hicr ile olmışam müşevveş
4. mā'ül-ıaynuñdan eyle efşān
kim saçmaya çerha āhum āteş
5. ger baña inanmazsañ uşda
hoş luşf ile der bu şiır-i dil-keş
6. kim vech-i ğabīb-i dil-sitāndur
sermāye-i ıömr-i cāvidāndur

III.

[...]

4. ne laıli-durur ki şerbetinden
bir kaşresidür kulūba rāġat

5. cān ile dili tefaġġuŝ etdüm
vèrür ikisi daĥı ŝehādet
6. kim vech-i ġabīb-i dil-sitāndur
sermāye-i    mr-i cāvidāndur

IV.

1. cān kılca  alursa derd ü ġamdan
kesmezven ümidüm ol ŝanemden
2. ni   n ki na  iri gelmemiŝd r
mevc d olalı cih n  ademden
3. ol m h-li  adan umaram kim
 avf  de g n humı keremden
4. olursa ** alili** va  la v   l
r m  oluban ge er  acemden
5. ta  viri ola ki bu na   -ı    lem
ta  r r olunan budur  alemnden
6. kim vech-i ġabīb-i dil-sitāndur
serm  ye-i    mr-i c  vid ndur

15. (111^a)

[ azel]

f   il t  n f   il t  n f   il t  n f   il  n

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. t  ki senden ayruyam iŝimd r  y y r a lamak
b lb l-i ŝ r deveŝ fery d  d p z r a lamak
2.    n g ler y z  n g r p g lmek na  ib olmaz ba a
pes iŝ md r  y şeker-leb   r u n -  r a lamak

3. şol kadar yaqdı firāḳuñ nārı ey cān cānumı
kim baña raḡm eyleyüp her demde aḡlar aḡlamak
4. ey ḡabibüm luşf édüp inşāf kıl inşāfumı
ḡurrem ü şādān olup aḡyār ile yār aḡlamak
5. ey **ḡalili** dem be-dem derd-i firāḳ-ı yār ile
aḡlamak öğretdi çün çarḡ-ı sitemkār aḡlamak

16. (111^b)

[ḡazel]

feḳilātün feḳilātün feḳilātün feḳilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. dile kim müşkilimiş sevgülü cān ayruluḡı
tene ki ḡasretimiş rûḡ-ı revān ayruluḡı
2. ser-i kuyuñdan ıraḡ aḡlarsa dil ne ḡarib
aḡladur kişiyi ḡurbetde mekān ayruluḡı
3. ben bu ayruluḡı senden ne görem sulşānum
iḡtizā kıldı bugün devr-i zamān ayruluḡı
4. ayruluḡdan nicesi aḡlamayam bi'llāhi kim
ḡula lāyık mı-durur ḡizmet-i cān ayruluḡı
5. ey **ḡalili** yūri fūrḡatda hemin aḡlayı gör
saña ııışḡında nasib oldı hemān ayruluḡı

17. (112^a)

[ğazel]

mefʿūlū mefāʿilū mefāʿilū feʿūlūn

hezec: _ _ . / . _ _ . / . _ _ . / . _ _

1.  y ş h-ı cih n şulmi  ay n  tme igende
ağy re uyup bağrumı şan  tme igende
2. şol y z  ne dem dem s ril r h k-i der  nde
luş  t anı n m u niş n  tme igende
3. cevr ise yeter c numa  y dilber-i fett n
iş m d n   g n  h u fiğ n  tme igende
4. g z g re y zi şara rak b ile tekell m
 y ya ağı [g l] g nce-deh n  tme igende
5. rağm eyle ** alili**-yi ciger-h na đab b m
ser-geşte v  r sv -yı cih n  tme igende

18. (112^b)

[ğazel]

mef  l n mef  l n fe  l n

hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

1.    eş  m m jde-i c n n get rdi
şanasın m rde-cisme c n get rdi
2. zih  k tlu şadem beyk-i h ceste
ki sult ndan k la iğs n get rdi
3. bu dil ya  k bına beyt 'l-đazenden
sel mı y sufa ken  n get rdi

2. çok zamān idi kim ırak düşmişidi ki gülşenden
bu  andelib-i gön  l yine g list na gider
3. Ő   r kim  rdi g l mına padiŐ h h beri
ziy ret eylemege h k-i  sit na gider
4. k lmışıdı cef  duzahında mi net ile
teferr c eylemege g l en-i cih na gider
5. ** alili** gurbete d Őm Ődi h yli m ddetidi
 in yet  rdi yine seyr  d p mek na gider

21. (114^b)

[ azel]

mef  l  f  il t  me   l  f  il n

muz ari': _ _ . / _ . _ . / . _ _ . / _ . _

1. g rd k e benden ol meh-i n -mihrib n ka ar
tenden bu  ayret ile ved    tdi c n ka ar
2. bilsem g n hum[ı ne] ni  n h Őm  der ba a
geh  Őik re y z  ev r r geh nih n ka ar
3. uym Ő rakib-i r -siy ha  y diri  kim
y zini g rmeyem d y  benden rev n ka ar
4. Şol dem ki g rem a ı rakib ile s yleŐ r
c num gel r deh numa tenden rev n ka ar
5. senden ** alili** ger i ka ar ol cef lu y r
g  l me liki Ő yle gel r kim yalan ka ar

22. (115^a)

[murabbaʿ-ı mütekerrir]

mefāʿilün mefāʿilün feʿūlün

hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

1.  der b lb l fiġ n h ru  elinden
ciger h n oldu aġy ru  elinden
fiġ n bu ah ile z ru  elinden
sen n gibi cef k ru  elinden
2. dil   c n derd ile p r-h n olupdur
g z m n  a resi ceyh n olupdur
nice ben m gibi mecn n olupdur
sen n gibi cef k ru  elinden
3. es r  td n beni y r rken  z d
 eh  k lsa  n'ola bir laġza dil- ad
hez r n hez r n  h u fery d
sen n gibi cef k ru  elinden

23. (116^a)

[ azel]

mefāʿil n mefāʿil n fe  l n

hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

1. [...]
beni s yletme zinh r epsem epsem
2. eger s ylersem  y fett n  amumdan
melekler g kde aġlar epsem epsem
3. ba a senden vef  gelmek ne m mk n
yalanc  y r u aġy r epsem epsem

4. senüñle olunan avli arārı
deme ayāra ēy yār epsem epsem
5. **alilī** asretüñden oldu bīmār
bulınmaz derde tīmār epsem epsem

24. (116^b)

[azel]

fāilātün fāilātün fāilātün fāilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. yārumı benden cüzā kıldı cüzām olsun raıb
bu belā ile cihānda āz u kām olsun raıb
2. olmasun amma ki amdan bulmasun bir dem necāt
derd-i eşkim çekmek iün müstedām olsun rakıb
3. ērmesün adan murād hergiz ol metā-ı aber
görmesün rāat yüzün ayn-ı aşam olsun
4. ērmesün maşūdına nemrūdveş merdūd olan
derd ü hicrān ile cān vèren mūdām olsun raıb
5. ün temām ētdüñ **alilī** şobetin dizār ile
sāl ü māh u hefte ömrüñ temām olsun raıb

25. (117^a)

h alili ferm ayed

[ azel]

fe il t  n fe il t  n fe il t  n fe il  n

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. olmadum y r ile   n hemdem el mden ne gel r
g zler m ya  a ıdır her dem elimden ne gel r
2. na s-  li     ben m oldu n' dey m n' dey m
 ld r r ise beni hem  am el mden ne gel r
3. d mi  ol y r elinden ne gel r  ld r rem
 o rı d mi  bu kel mı hem el mden ne gel r
4. beni k yına be-cidd gelme d y  u rayıca 
it rak b eyler ise derhem el mden ne gel r
5. dostlar d r ki **h alili** ni e fery d  desin
ne d yem olmazam epsem el mden ne gel r

26. (117^b)

[ azel]

fe il t  n fe il t  n fe il t  n fe il  n

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1.   d ol  y dil ki bug n cism  ne c ndur gelecek
 urrem ol   nki yine c n u cih ndur gelecek
2. c me-i   zni dil  giyme[di] ya  k b da ı
  nki   sn iline y suf gibi h ndur gelecek

3. yine  y b lb l-i dil  tmeyesin s z ile s z
 unki c n g l enine gonca-deh ndur gelecek
4. in siz r ile ne  am c n rev n eyler isem
gel p i  y da   n   si-i zam ndur gelecek
5. c n ni  r eyle ** alili**  ademi   kine kim
d ziler revnak-ı  em -i  ebist ndur gelecek

27. (118^a)

[ azel]

f  il t n f  il t n f  il t n f  il n

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. lu f ile  ol  ar udan g l y zl  y rumdur gelen
g  l m    ehrinde ya n   ehriy rumdur gelen
2. cilve-i   v s  den serv-i  ab -p  umdur ol
s yleyicek lu f ile g her-ni  rumdur gelen
3.  andelib-i c na cev r ile cef  k ld  una
lu f  d p y r-ı vef d r-ı g l iz rumdur gelen
4. la li c na bah   den c nsuzlara   si bigi
ya n  ol   si nefesl  i tiy rumdur gelen
5. ger ** alilim** bu yolda c n v rem   kr nesin
  n  abib m dilber m y rum nig rumdur gelen

28. (119^a)

[ğazel]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. zî saʿādet kim yine bir ğonca yārum var benüm
mişli yok ʿālemde bir zibā nigārum var benüm
2. kapmışam meydān-ı ʿışkında ayağı şoprağın
niçe ʿāşıklar içinde hoş şikārüm var benüm
3. hāşırüm seyr-i gülistān istedüğinden murād
k'anda bülbül gibi yār-ı ğam-güsārum var benüm
4. varduğumca ğālimi her gece ʿarż eyler baña
itleri yanında ğayet iʿtibārüm var benüm
5. dēdi evme öldürem seni cefā vü cev̄ ile
ēy ğicābî yār ile qavl ü qarārüm var benüm

29. (119^b)

[ğazel]

mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. ēyā dilber bu hüsn ile çü sen bir serv-ķāmetsin
behey ʿömrüm behey kıblem neden böyle āfetsin
2. lebi haddüñdeki beñler bulunmaz lāle vü gülde
bugün dilberler içinde eger raʿnā kıyāmetsin
3. leşāfetde yüzüñ ğarrā żarāfetde cemālüñ hūb
ğalāvetde lebüñ şeker sözüñde pür-melāğatsin

4. nažiruñ yād edilmezdi eyā ğürî-yi şübā-ķadd
ķiyāmet yaķın olmışdur meger sen bir ıalāmetsin
5. ne ğam hicrũñ beyābānında şimden gerü cān vèrseñ
efendi şaġn-ı şaġrāda çü sen gördũñ selāmetsin
6. bilerdi dişini ğamzeñ ki iče žulm ile ķanum
hele içmiş bi-ġamdi'llāh anuñ-çün şöyle rāġatsın
7. **ġicābî** laıl-i dildārı sevüp ġayrıdan el çekdi
anuñ-çün şoġbet-i meyden sürüldũñ sen melāmetsin

30. (120^a)*

[ġazel]

fāılātũn fāılātũn fāılātũn fāılũn

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. süzme ey gül nergis-i mestānuñ öldürdũñ beni
çözme bu zülf-i ıabir-efşānuñ öldürdũñ beni
2. bir zaıf üftādeyem cevır ile her dem çāk olup
çekme şāhum hānçer-i bürrānuñ öldürdũñ beni
3. cümle hāķı öldürür ānum dēmişsin dostum
söyleme bi'llāh ġālin anuñ öldürdũñ beni
4. işidenler cān vèrür sözüm dēmişsin bir nefes
açma ey ġonca-leb-i hāndānuñ öldürdũñ beni
5. ķanda görseñ **zātiyā** meyl étme yohsa cān ile
gözleri cellādına cānānuñ öldürdũñ beni

* *Zâtî Dîvânı*, C. III, s. 318, g. 1497.

31. (121^a)^{**}

[ğazel]

mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. ölürsem istemez gönlüm ki olam āzād efendümden
acıtsa žulm ile devrān erişür dād efendümden
2. eger inletse ney gibi geçüp ben bendeye bendi
ne mümkündür edem bir kimseye feryād efendümden
3. tenümde olsa biñ cānum birin şartınmazın andan
beni öldürmege gelse eger cellād efendümden
4. murādum bu-durur senden eger gelür isen luşf et
esenlik bu koşuyı _al gel baña ey bād efendümden
5. gulāmı gerçi ben bende cihānuñ şāhıyam **zāti**
bi-ğamdi'llāh benüm gönlüm degül nā-şād efendümden

32. (121^b)^{*}

[ğazel]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. nev-bahārum çün sefer kıldı diyārumdan benüm
ğāşıl ummañ dostlar bāğ-ı qarārumdan benüm
2. dāğ-ı ğasretler kodı riğlet şebinde cānuma
od çıkup naʿl-i semend-i şeh-süvārumdan benüm

^{**} *Zâtî Dîvânı*, C. III, s. 94, g. 1155.

^{*} *Zâtî Dîvânı*, C. II, s. 390, g. 886.

3. āteş-i āh-ı derūnum taşlara te'sir eder
kaçuñ ey yārān-ı müşfik reh-güzārumdan benüm
4. dökülüp berg-i ümidüm lāleveş bağrumda āh
dāğ-ı ğasretdür kalan ol gül-ıizārumdan benüm
5. şās-ı ğasretde beni bir luḳb ile zār eyledi
zātiyā bu naqşı ummazdum nigārumdan benüm

33. (122^b)**

[ġazel]

fāḳilātün fāḳilātün fāḳilātün fāḳilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. ağlayup dedim ki diş ursam leb-i hāndānuña
dèdi çeşmümden ğāzer kıl yūri kıyma kanuña
2. dèdüm oldı bu ciger biryān gel-e bir yanuma
dèdi bir tiğ ururam şimdi geçer bir yanuña
3. ağlamağdan ḳālemi ğarğ-āb edem rağm et dèdüm
dèdi ğarğ eyler seni göz yaşı girme katuña
4. dèdüm āzād eyledüm kūyuñda cān murğın bugün
dèdi yatduğıñ bir uçmağ olur rağmet cānuña
5. bir ġazel dèdüm oğur ḳuşşak ḥaẓẓ eyler dèdüm
dèdi ey **zāti** yazılsun ol senüñ divānuña

** *Zâtî Dîvânı*, C. III, s. 188, g. 1299.

34. (122^b)*

[ğazel]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. tā ki ʔarz ʔtdi cihāna šubġ-dem dižārı ʔid
gün gibi şevk kıldı her kamer-ruhsārı ʔid
2. šūr-ı mūsāveş yine her şemʔ-ruḥ par par yanar
ʔāleme ʔy dil tecelli eyledi dižārı ʔid
3. gördi kim bir bî-nevāyam ben riʔāyet eyledi
komadı şonatmaduċ bir kimse şirin-kārı ʔid
4. merġabā ʔtdürdi geldi ʔāşıkı maʔşuċ ile
kāşki yılda biñ kerre gele idi bārı ʔid
5. kim görürse yüzini allahu ekber dēr bugün
bu qadar maġbūb-ı müştēsā iken dildārı ʔid
6. pādişāhum quluñam adum mübārekdür dēdi
bu leşāfetle göricek **zātiyā** ol yārı ʔid

35. (123^b)*

[ğazel]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. bir lebi şirin şeker-güftār imişsin dōstum
allāh allāh vāy ne şatlu yār imişsin dōstum

* Zâtî Dîvânı, C. I, s. 129, g. 129.

* Zâtî Dîvânı, C. II, s. 434, g. 230.

2. hem kıyāmet serv-ķad maġbūb dەرlerdi seni
toġrusı dэдүklerince var imişsin dōstum
3. keşret-i aġyārdan hergiz varılmaz yanuña
vāh ki bir genc[îne]-i pūr-mār imişsin dōstum
4. çevre yanuñ āh kim düşmen iġāša eylemiş
hārdan bir ġavlıda ġülzār imişsin dōstum
5. **zātî**-i bî-çāreye vaşluñ şarābın şunmaduñ
vāh ki ol bî-çāreden bîzār imişsin dōstum

36. (124^a)^{**}

[ġazel]

fāṣilātün fāṣilātün fāṣilātün fāṣilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. hey ne müşkil derd olur dil vèrmek aṣlā kimseye
vèrmesün bu derdi allāhu teṣālā kimseye
2. siġrle bir laġzada ṣaqlın uğurlar ādemüñ
uġrın uġrın baķmasun ol çeşm-i şehlā kimseye
3. ṣālemi divāna eylersin serāser ēy perî
nev-bahār-ı ġüsnüñ ètdürme temāşā kimseye
4. bir içim şudur velî ol çeşme-i āb-ı ġayāt
yüz yumaz hergiz vefā ètmekde ammā kimseye
5. teşnelikden ölse ṣālem şüre-i kevşer ġaķı
bir içim şu vèrmez ol laṣl-i muşaffā kimseye
6. **zātî**yi ger ēy şabā yārān şorarsa eydesin
cānımı ètdi revān bir hūb-ı raṣnā kimseye

^{**} *Zâtî Dîvânı*, C. III, s. 251, g. 1397.

37. (124^b)

[ğazel]

mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. ʔaceb derdden giriftārem ğaribem ʔāşıkam zāram
tutuşdum aña yanaram ğaribem ʔāşıkam zāram
2. felek hoşluķ naşib étmez vefā bir dem ğabib étmez
baña dermān şabib étmez ğaribem ʔāşıkam zāram
3. yêrümnden ayru düşmüşem dilümnden şayru düşmişem
aşumı bāve kılmışam ğaribem ʔāşıkam zāram
4. ölem terk étmeyem seni eyā güzeller hānı
esirge bu müsülmānı ğaribem ʔāşıkam zāram
5. çü gördüm bulmadum yāri şehā **mağmūd** kıılır zārı
saña olsun ʔömrümüñ varı ğaribem ʔāşıkam zāram

38. (125^b)

[ğazel]

mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. eyā sāķi getür cāmı buña ʔoşmān ili dërler
ğanimet gör bu eyyāmı buña ʔoşmān ili dërler
2. getür bir pāşāyı deste gönül vër ol gözi meste
şafālar eyle peyveste buña ʔoşmān ili dërler
3. eyā güzellerüñ hānı senüñdür ğüsn-i devrānı
süre gör ʔayş-ı sulşānı buña ʔoşmān ili dërler

4. bu ilde mäh-peykerler luşf-ı hûb-ı dilberler
söylerler ise dërler buña ԁoşmān ili dërler
5. yürime bir kadem emre buña müştāk-durur cemre
şeker bundan gider mîşra buña ԁoşmān ili dërler
6. cefā vü cevruñi kim kıl ciger zahmına merhem kıl
seni sevene emsem kıl buña ԁoşmān ili dërler
7. senüñ-çün ey gözüm nûrı vaşan êtdüm devri
budur **şîrâzînüñ** şavrı buña ԁoşmān ili dërler

39. (125^b)

[ğazel]

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

recez: _ _ . _ / _ _ . _ / _ _ . _ / _ _ . _

1. ben kim senüñ dižaruñuñ ğayrānıyam ğayrānıyam
her ne kim eylerseñ baña erzānıyem erzānıyem
2. dil-ḥaste ğamzeñ ucunuñ mecrûğıdur mecrûğıdur
peyveste kaşuñ yayınuñ kurbānıyam kurbānıyam
3. cānā yoluñ üstinde ben cānsızları görsem dēyem
kim bende cānlar cānınuñ bî-cānıyam bî-cānıyam
4. tā kim ben yüzüñ ağına îmān getürdüm ey şanem
kara şaçuñ zünnārınuñ rehbānıyam rehbānıyam
5. bir gün cemālüñ pertevini şalgıl bu göñlüm gencine
kim ben muğabbet gencinüñ vîrānıyam vîrānıyam
6. **şîrāzıyem** kim şekker ü ğelvāya muʿtād olmuşam
zirā [ki] şekker-ḥānenüñ derbānıyam derbānıyam

40. (127^a)

şîrâzî fermâyed

[ğazel]

mefāʿilün mefāʿilün feʿülün

hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

1. vèrür laʿlün ħaberler dürlü dürlü
döker gözden güherler dürlü dürlü
2. ne şüşîdür yaşıl ħaşşı ki anuñ
lebinden yer şekerler dürlü dürlü
3. ölüpdür zülfi sevdâsından anuñ
başında derd-i serler dürlü dürlü
4. görüp güller yañağun derlerini
yüzine düzerler dürlü dürlü
5. benefşe ħaşşı ol gül yüzde çeşmüm
kılur rüşen-nazarlar dürlü dürlü
6. elinden bi-vefâ güzellerün âh
delinmişdür cigerler dürlü dürlü
7. görür şîrâzî anuñ kıametinden
kıyâmetden eserler dürlü dürlü

41. (127^b)

[ğazel]

mefāʿilün mefāʿilün feʿülün

hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

1. muğabbet kânıdur sevmek sevilme
kişinüñ cānıdur sevmek sevilme
2. sevilmez kimse ğağ sevdürmeyince
anuñ fermānıdur sevmek sevilme
3. ğağıkātde güzelleri seversin
saña erzānıdur sevmek sevilme
4. dèdüm her derde dermān vardur ammā
göñül dermānıdur sevmek sevilme
5. kimiñ **şirāzî** ııışk olduysa dîni
anuñ imānıdur sevmek sevilme

42. (128^b)*

[ğazel]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. germ olursın ey göñül gün yüzlü cānānuñ mı var
şubğ olunca sineñde bir māh-ı tābānuñ mu var
2. hātem-i laʿlünle nerm ètdüñ cihānı ey perî
cālemi mum eyledüñ mühr-i süleymānuñ mı var

* *Şemʿî Dîvânı*, s. 155, g. 41.

3. yār eşiginde bizi ednā görürsin zāhidā
bir melek-ruḥṣār ile göklerde seyrānuñ mı var
4. degme bir naḳş-ı nigāruñ ğüsni evṣāfin edüp
ol mesiğā-dem yanında olmağa cānuñ mı var
5. sidreye baş egmeyüp şūbiye vèrmiş selām
ëy gönül yanuçca bir serv-i hırāmānuñ mı var
6. yèrde gökde mişli yok bir āfitābum var benüm
ëy felek yaḳnı senüñ de māh-ı tābānuñ mı var
7. başuña odlar yaḳup feryād edersin **şemʿiyā**
cevri çok dünyā gibi ḫulm issi sulṣānuñ mı var

43. (129^a)*

[ğazel]

fāḳilātün fāḳilātün fāḳilātün fāḳilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. görmeyel'den gün yüzüñ māh-ı tābānum benüm
şubğa dek yılduz şayar bu çeşm-i giryānum benüm
2. gün gibi altun beneklü cāmele giymiş nigār
seyr eder yılduzlar ile māh-ı tābānum benüm
3. āller giymiş kızıl güller şokınmış başına
ḳankı gülşenden gelür serv-i hırāmānum benüm
4. cām içüp her bir gedāy ile öpüşme dem be-dem
ḳan olur ḳan üstüne devletlü sulṣānum benüm
5. beni ki bağrum delüp inletme her dem ëy felek
çün bilürsin yèrde ḳalmaz āh u efgānum benüm

* *Şemʿi Dîvânı*, s. 197, g. 114.

6. görünen şanmañ şafağdur sāğar-ı hürşid ile
[sāķi-i devrān élinde devr éder kıanum benüm]
7. [ruhları ıaksin temāşā eyledüm peymānede
şemıyem meh-rūlar ile geçdi devrānum benüm]

44. (130^a)**

[muğammes-i mütekerrir]

fāılātün fāılātün fāılātün fāılün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. [ëy göñül ıayş ét ki ıayş étmek cihānuñ cānıdur]
hızrdur sāķi şurāğı çeşme-i ğayvānıdur
ağzın açmış goncalar gül bezminüñ ğayrānıdur
gonca vü zanbaķ bu bezmüñ şemı-i nūr-efşānıdur
sākiyā mey vèr bahār eyyāmı gül devrānıdur
2. bir hilāl-i ebrüyıla gül gibi cām olmaķ gerek
ıaks-i ğüsünde kıadeğ bedr-i temām olmaķ gerek
külbe-i ağzānumuz dar’ül-islām olmaķ gerek
kūşe-i mey-hāneler beytü’l-ğarām olmaķ
sākiyā mey vèr bahār eyyāmı gül devrānıdur
3. āfitāb-ı devletüñ meclisinde ëy māh gül yèter
ğüsnüñ mecmuıasında kākülüñ sünbül yèter
cāmlar güldür şurāğı ğulğulı bülbul yèter
cennete döndi cihān kevserine mül yèter
sākiyā mey vèr bahār eyyāmı gül devrānıdur
4. eşk-i çeşmüm mevc urup cūş eylesün deryā bigi
çāke çāk olsun yaķalar dāmen-i şağrā bigi

**

Şem’i Dîvânı, s. 129, mh. 1.

hızmete dursun şurâğî şem-i bezm-ârâ bigi
nesne açmaz gönlümüz cāmı mey-i gamrâ bigi
sâkiyâ mey vèr bahâr eyyâmı gül devrânıdur

5. gonca vü cām u şurâğî ağzın açmışlar temām
guşşa vü gamdan bugün almak dilerler intikām
tevbe vü zühd ü şalâğ âkıbet oldu temām
dostlar bizden bir selâmet ehline eyleñ selâm
sâkiyâ mey vèr bahâr eyyâmı gül devrânıdur

6. servler şaf şaf şurup şâh-ı divân eylemiş
nergis-i zerrin-külâhı anda derbân eylemiş
hâr-ı zulminden gelüp bülbüller efgân eylemiş
baş açup her bir çiçek çâk-ı giribân eylemiş
sâkiyâ mey vèr bahâr eyyâmı gül devrânıdur

7. gül ki âşâr-ı cemâli ağmed-i muhtârdur
sürh-püş olmuş-durur şan gayder-i kerrârdur
bâl açup uçmak diler cafer-i şayyârdur
şatmağa gül yūsıfın şağn-ı çimen bāzârdur
sâkiyâ mey vèr bahâr eyyâmı gül devrânıdur

8. gülşeni güsnuñ bi-gamdi'llâh açılmış gülleri
her yañadan nâle vü feryâd eder bülbülleri
çınradur her dem felekler şasını gulgülleri
ğâlûmi gâyet perişân eyledi sünbülleri
sâkiyâ mey vèr bahâr eyyâmı gül devrânıdur

9. şem-i yem cām-ı muğabbetden hürüş étdüm yine
cām olan bi-dillerüñ rağmına cüş étdüm yine
ihtiyârum yok şafâ bezminde cüş étdüm yine
gönlümüñ nerden belâ şaşına düş étdüm yine

45. (132^a)*

[ğazel]

fāṣilātün fāṣilātün fāṣilātün fāṣilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. sen ki hıẓruñ çeşme-i ğayvānısın yūsufcuğum
laḳl-i cān-baḥşuñla cānlar cānısın yūsufcuğum
2. ben senüñ yaḳūbuñam derd ü belā vü hicr ile
sen melāğat mısrınuñ sulşānısın yūsufcuğum
3. māh-rūlar arasında gün gibi bir dānesin
şimdi şehruñ āfet-i devrānısın yūsufcuğum
4. secde etse mihr ü māh her dem ayağūñ tozına
mısr-ı ğüsnüñ yūsuf-ı kenḳānısın yūsufcuğum
5. vaşluña cānlar vèrüp n'ola kılursam ārzū
ḥasta göñlüm derdinüñ dermānısın yūsufcuğum
6. bülbül-i şūrıdeveş ağılatma her dem zār zār
gülşen-i ğüsnüñ gül-i ḥandānısın yūsufcuğum
7. **şemḳi**-i bi-çāreden menḳ eylemezsin laḳlūñi
ğāşe li'llāh sen mürüvvet kāmısın yūsufcuğum

* *Şem'i Dîvânı*, s. 201, g. 120.

46. (133^a)*

[ğazel]

mefāʿilün mefāʿilün feʿülün

hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

1. n'ederler cānı cānān olmayınca
n'ederler derdi dermān olmayınca
2. qararmadı günüm dün gibi ʾömrüm
kara zülfüñ perîşān olmayınca
3. sürülmez kaʿbe-i vaʿsluñ şafāsı
ğabībüm tā ki ʾuryān olmayınca
4. ne hoşdur vaʿde vaʿslı nigāruñ
dönüp şöñra peşimān olmayınca
5. maḳāmı olmadı genc-i ʾışkā **şemʿi**
bu göñlüm şehri virān olmayınca

47. (133^b)**

[ğazel]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. diñlemezseñ bir nefes ʿey yüzi gülzārum benüm
arturursın bir nefes bülbul gibi zārum benüm
2. ḥusrevā ʾarz eylemezsın laʿl-i şeker-bāruñı
söze gelmez şüş-i-i şabʿ-ı şeker-bārum benüm

* *Şemʿi Dîvânı*, s. 224, g. 162.

** *Şemʿi Dîvânı*, s. 200, g. 119.

3. sāḳiyā ıayş u şarab el çekdi biz dil-ḥastadan
kand[asın hey] ğam-zede yār-ı vefādārum benüm
4. ağlayup gözyaşların [döksem] teıaccüb eylemeñ
bî-vefādur dostlar dünyā gibi yārum benüm
5. leblerüñ vaşfiñdadur ey ḥusrev ü şirîn-dehān
şehd ü şekkerden laşif olduğı güftārum benüm
6. yanmağa ıışk odına pervāne eyler ādemi
bezm-i ğüsnüñ şemıidür şümār-ı* eşıārum benüm
7. sım-eşküm **şemıiyā** çarḥ eylemezdüm şu gibi
mey içüp mağbüb sevmek olsa kārūm benüm

48. (134^a)*

[ġazel]

fāıilātün fāıilātün fāıilātün fāıilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. ger faḳır isem ne var ğam mülkinüñ sulşānıyam
ol kemān-ebrü nigāruñ kıluyam kurbānıyam
2. ey ğam-ı dildāra çokdan mı esir oldı deyen
dünyede kendüm bilelden vālih ü ğayrānıyam
3. bir iki gün ıömrüm oldukça bu miḥnet-ḥānede
hān-ı ğamdur yèdügüm derd ü belā mihmānıyam
4. bāğ-ı ğüsnüñ sen gül-i ḥandānısın dōstum
ben de ğam gülzārınuñ bir bülbul-i nālānıyam

* şümār-ı: dimār-ı Y.

* Üsküblü İshāk Çelebi Dîvânı, s. 228, g. 171.

5. şabr dëdügüñ nedür **isğāk** bilmezsiñ gibi
kim senüñ gibi kişinüñ vālih ü ğayrānıyam

49. (135^a)*

[ġazel]

fāṣilātün fāṣilātün fāṣilātün fāṣilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. ğamdan öldüm èy meh-i nā-mihribānum ḳandesin
göklere boyandı feryād u fiġānum ḳandesin
2. gülşenüñden ayru ārām eylemez cān bülbüli
èy yüzi gül ḳāmeti serv-i revānum ḳandesin
3. èy benüm serv-i revānum ölmedin göster yüzüñ
yoluña olsun fedā cismümde cānum ḳandesin
4. şevḳden **isğāk** ölürdi luşf ile bir kez dëseñ
èy benüm şeydā vü zār u nā-tevānum ḳandesin

50. (135^b)*

[ġazel]

fāṣilātün fāṣilātün fāṣilātün fāṣilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. şol gelen ol hūb-ı raṣnā olmasun öldür beni
şalınan serv-i dilārā olmasun öldür beni
2. nāz ile şol çeşm-i ṣāşıḳdan yüzün pinhān èden
gün gibi yine hüveydā olmasun öldür beni

* Üsküblü İshāk Çelebi Dîvânı, s. 247, g. 198.

* Üsküblü İshāk Çelebi Dîvânı, s. 311, g. 295.

53. (137^a)

[kıtca]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. dürişür gül şāli-i mes'ūd ile
müstedām ol devlet-i mağmūd ile
2. dutduğunu bize vir kim hūb olar
dost dosta varıcağ **emrūd** ile

54. (137^b)

[kıtca]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. göreli dībā cemālūñi gözüm
döndürimem senden ayruğa yüzüm
2. dürlü yemişler içinde ey şanem
hāşır u göz diler imiş yaş **üzüm**

55. (137^b)

[kıtca]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. her kaçan zülfüñ ğaķiki zencir ola
bir kuluña dü cihān naħcır ola
2. bağrumı zülfüñ hevāsı şakķ eder
dutduğunu var ise **incir** ola

56. (138^a)

[kıṭa]

fāṣilātün fāṣilātün fāṣilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1.  y semen-ber serv- add   s m-ten
s b- ad sebze- a  s m n-ze an
2.  o usundan bize b y-ı c n gel r
 yvadur dutdu n   y  ul -ı  asen

57. (138^a)

[kıṭa]

fāṣilātün fāṣilātün fāṣilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. sen per -peyker nice  dem-durur
kim kem ne   ker n    lem-durur
2. g zler n den a ladum [...]
kim a a [...]

58. (138^b)

[kıṭa]

fāṣilātün fāṣilātün fāṣilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1.   met n  serv   ru  n  g l-n r dur
va lu n   b-ı h zr hicr n  n r dur
2. y reg mi yar ki mi lin g resin
 ol g n lde dutdu n  kim **n r **dur

59. (138^b)

[kıtca]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1.   y nig r-ı l le-ru   addi  iz r
z lfi  anber  urrası   d-ı k m r
2. [...] turunc ile  t  avl  ni
[...] nev-bah r

60. (139^a)

[kıtca]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. lev hi  udretdur y z    a   ası
  l-i      ndan o utur hecesi
2. dutdu      la ki d   n gelicek
tek m  ift m oynana **fınduk** g cesi

61. (139^a)

[kıtca]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. s nb l-i terd r  a          semen
te ned r la l  ne      -i yemen
2.  ol leb-i   nd nu a be zer  eh 
dutdu   **fistuk**dur  y piste-dehen

62. (139^b)

[kıtca]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. söylesek şol laḳl-i şeker-bār ile
şüşinüñ bağı ğasedden yarıla
2. hoş çerezdür ortada **qara üzüm**
bir araya erişecek yār ile

63. (139^b)

[kıtca]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. bir dem ol şāhum bizümle durmayu
şu gibi her yaña aqar sū be-sū
2. dutduğıñ bize [e]ger sülüs ola
vēr ki **leblebū** gerekmez ile bu

64. (140^a)

[kıtca]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. düşdi dil sen dilrübānuñ derdine
kılmaduñ bir rağm benzüm zerdine
2. āh kim **zerdālū** bigi zerd olup
ërmedüm eteginüñ gerdine

65. (140^a)

[kıṭa]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. gözlerüñ midür ğarāmî kıyasıdur
ğamzeñ oğın yine cān kıyasıdur
2. añladum göñlüñ zamîrin remz ile
kim şuşağüñ bigi sulu **kıyasıdur**

66. (140^b)

[kıṭa]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. çün cemāl ile cihānı dutduñuz
ğüsñ bizden oynayuben ütdüñüz
2. kuluña inʿāmuñı ʿām eylegil
şol **kirāsdan** kim göñülde dutduñuz

67. (140^b)

[kıṭa]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. èy ki şüşisin [...] eş şuyūr
bizi hānum h^vān [ile]* şoñra şoyur

* h^vān [ile]: hūn ve Y.

2. şol gönülde dutduğunu **şeftālünün**
kıluna bir ikisin iğsân buyur

68. (141^a)

[kıtœa]

fāœilātün fāœilātün fāœilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. ğamzelerün bağrumı yahşı deler
dōst oldur dōstı yahşı diler
2. gönlünüzde çünki **ilimon** dutduñuz
maœdeñüz beñzer begüm ekşi diler

69. (141^a)

[kıtœa]

fāœilātün fāœilātün fāœilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. niçe hicrün bıçağı bağrum dele
vaşluñı eyle şefîœ anı dile
2. şararup turfanda **ķavun** bigi dost
düşmişem şehründe bugün ben dile

70. (141^b)

[kıtca]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. çünkü duta kaldı nâlem sūz ile
sensizin* dil hiç ańılmaz söz ile
2. olduğınca ııřkuńuń bāzārı germ
serd kılduń sen anı **ķarbuз** ile

71. (141^b)

[kıtca]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. dil ele getürmege deger gerek
terk-i ser kılmaklıķa server gerek
2. çünkü řirin dutduń éy húsrev niřān
bilürem sen şüşiye **şekker** gerek

72. (142^a)

[kıtca]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. gönlüm alan sen gözi řehlā-durur
ķaşı fettān zülfi pür-sevdā-durur

* sensizin: sen emeş (?) Y.

2.  ayşumuz tel   tmegil  y şatlu y r
  n g   lde dutdu un  gelv -durur

73. (142^a)

[ ıt a]

f  il t  n f  il t  n f  il  n

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. dilde hicr  nde keder- l ded r
c n anu -  n  asta v   l ded r
2. g n bigi la l  n g r p d trerem
bu v c dum Őanki ter **p l de**d r

74. (142^b)

[ ıt a]

f  il t  n f  il t  n f  il t  n

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

1. s nb l-i hind laru   rd kde  ini
 y [ki] h sn  n  irmeninde     - ini
2.   liye bu Őa  ile her dem Őa ını
dutdu u dur **m   k** sen eli h b  ini

75. (142^b)

[ ıt a]

f  il t  n f  il t  n f  il  n

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. g reli [ben] bil rem sen dilberi
c n u dil  ayrıdan  tdi dil beri

2. caḡd-ı müşkîn üzre şacı kim hûb olur
ḡûd ile şol dutduḡuñuz **ḡanberi**

76. (143^a)

[kıtḡa]

fāḡilātün fāḡilātün fāḡilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. yārılık resmi egerçi bu degül
seni sevenüñ yüzine bārî gül

2. şüşî* bigi dilden êtmegil dirîḡ
şol göñülde dutduḡuñdur **nār-gül**

77. (143^a)

[kıtḡa]

fāḡilātün fāḡilātün fāḡilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. èy [ki] hüsñüñ şevķide ḡayrān-durur
gün yüzüñ mihriyle ser-gerdān-durur

2. dutduḡuñı bilürem ḡaşşuñ lebin
gülşenüñde biten ol **reyḡān**-durur

* şüşî: bûlbûl Y.

78. (143^b)

[kıtca]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. karadur kaşuñ u ıaynuñ aladur
eñegin her dem gönüller aladur
2. saña ğür-ı rızvān ferişteh laladur
sebzedür ğaşşuñ duşağıñ **lāle**dür

79. (143^b)

[kıtca]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. şubġ-dem fāl-i mübārekdür sözüñ
ĥastaya rāġat-durur şirîn sözüñ
2. lebüñ [ālı] beni bīmār eyledi
karşuma süzüleli **nerges** gözüñ

80. (144^a)

[kıtca]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. èy ıalî sen vërme gönül degmeye
ıārif olan ıışķ işine degmeye
2. çün ĥaşā dëdüm görüp güzelleri
kim **benefeşe** bigi boyun egmeye

81. (144^a)

[kıtāa]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. şūh-ı  ālem gözlerüñden el-amān
dil diler ü cān olur v rmez amān
2. gözlerümüñ yaşları şāhid-durur
vādi-i ğasretde biten **erg v n**

82. (144^b)

[ azel]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. sen şeh ñ  ışkında d 'im gözler m nemd r ben m
ne rev dur ben  uluñ-  n d yesin nemd r ben m
2. g  l me sensin ser y-ı r ğat-ı c n g zde n r
nev-bah rı   mr m ñ bu de l  h rremd r ben m
3. h sta g  l mi g z ñ  ıldı bel ya m btel 
şerbet-i şirin-řudağuñ derd me emd r ben m
4. cennet-i d ny  v   ukb dan ba a sensin mur d
sens z  st me cih n m lki cehennemd r ben m
5. sen  aliye h şm  d p g zden bırağalı şeh 
m nis m bağrum başum u yoldaşum ğamdur ben m

83. (145^a)

[ğazel]

mefāʿilün mefāʿilün feʿūlün

hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

1. cemālün pertevi bedr aya beñzer
kemālün şunı bi-hemtāya beñzer
2. haşşuñ reyğān u şaçuñ müşk-i çini
ruhuñ berg-i gül-i hamrāya beñzer
3. şuşağuş māt éder kand u nebātı
kelāmuñ şekkere ğelvāya beñzer
4. yüzüñdür mażhar-ı nūr-ı tecellî
sözüñ cân-bahş-ı rûğ-efzāya beñzer
5. każā okı-durur ğamzeñ hadengi
kurulmuş iki kaşuñ yāya beñzer
6. gözüñle hem bir étmiş hāde-beñler
göñül mülkin vērür yağmāya beñzer
7. boyuña öykünmiş serv-i āzād
kaçan ol müntehā bālāya beñzer
8. cemālünden cihān ey ğūr-çihre
bugün uş māhtāb-ı aya beñzer
9. o gül-rūsın neden deġsin **al**inüñ
meger ıışkuñ ile hem-sāye beñzer

84. (146^a)

[ğazel]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. āh kim ol serv-ķāmet ōğrı yār olmaz baña
aķdı gōñlüm ōu bigi bir dem ķarār olmaz baña
2. dūſmiſem bir peri olası nev-cevānuñ ııſķına
nice abdāl olmayam kim iħtiyār olmaz baña
3. kūh-i ģamda dem be-dem nālem kemendinden ķaķar
āh kim ol gōzleri āhū nigār olmaz baña
4. ģam vūcūdum zevraķın ſaldı belā girdābına
āh ķaldum bu deryāda kenār olmaz baña
5. èy **kerim**i luſf ile ol yār elüm almaz benüm
ģayf kim ķaldum ayakda iʿtibār olmaz baña

85. (146^b)

[ğazel]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. èy felek meh bigi bir hercāyi cānānuñ mı var
kim görürse germ olur ģurſid-i tābānuñ mı var
2. bilmezem beñzūñ niķün [zerde] ķalar* èy būsitān
[...]

* ķalar: ķalınur Y.

86. (147^a)^{**}

[ğazel]

mefʿūlū mefāʿilū mefāʿilū feʿūlūn

hezec: _ _ . / . _ _ . / . _ _ . / . _ _

1. èy fitnessi çok avli yalan yandum elũnden
yũz nāz ile biñ gũñũl alan yandum elũnden
2. sen şemʿ bigi ğayr ile meclisde gũlersin
ben auduram yaş ile an yandum elũnden
3. ney bigi delindi cigerũm ʿıřkuñ odundan
her dem èderem āh u fiġān yandum elũnden
4. **aġmed** eke cevruñi luřfuñ göre aġyār
èy şefati az řũh-ı cihān yandum elũnden

87. (147^b)^{*}

[ğazel]

mefāʿilũn mefāʿilũn mefāʿilũn mefāʿilũn

hezec: . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. gũzũmden anlar aıdur ne ıldum bilmezem yāre
ki beni cevır ile yaar vefālar ılır aġyāre
2. vèrel'den gũñlũmi aña nażar ılmadı hi baña
bu işe almışam řaña ki yodur derdũme āre
3. omışam elden uş ʿārı ıluram nāle vũ zārı
baña yār ılmadı yārı uraldan baġrumı yāre

^{**} Ahmed Paşa Dīvānı, s. 270, g. 230.

^{*} Ahmed Paşa Dīvānı 'nda yok.

4. yüzin görüp kıl olal'dan hayâli gitmedi dilden
komazam etegin elden kılursa beni biñ yäre
5. kılur ağıyar ile işret oda yakdı beni gayret
göñül vèrmek zihî devlet cihānda bir vefādāre
6. bu **ağmed** dün ü gün ağlar ki bilmez ġālini dilber
ne kılsun bi-çāre kemter meger yalvara ağıyāre

88. (148^a)**

[ğazel]

feḳilātün feḳilātün feḳilātün feḳilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. kārban-ı dil ü cān oldu revān sen gideli
ne ġarib olmışam ey mūnis-i cān gideli
2. raġm ed ol dillere kim aşıluben mahmilüñe
kıla yollarda ceres bigi fiġān sen gideli
3. ey gözüm nūrı ināyet naẓarın kıl baña kim
karañudur gözüme iki cihān sen gideli
4. ah kim fūrkatüñüñ bir demi yüz biñ yıl imiş
geçdi miġnetle günüm bunca zamān sen gideli
5. dün ü gün ġasret-i ruhsār u ġam-ı zülfüñden
āhum od ile çıkar göge duhān sen gideli
6. gel azāb etme ki ġarķ oldu yaşum zezemine
kefeni cismümüñ ey rūġ u revān sen gideli
7. **ağmed**üñ kanlu yaşı gül yanaġuñ şevķ ile
eyledi yollaruñı lālesitān sen gideli

** Ahmed Paşa Dîvânı, s. 323, g. 310.

89. (149^a)

ķayķusuz

[ķazel]

fāṣilātün fāṣilātün fāṣilātün fāṣilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. ģasretem elüm erişmez yāre bilmem n'eyleyem
kime dēyem ģālūmi deyyāre bilmem n'eyleyem
2. bir yaña yāruñ cefāsı bir yaña ģalķuñ dili
ara yērde ķalmıřam āvāre bilmem n'eyleyem
3. āh ile beñzüm şarardı gizli rāzum oldu fāř
cānsuz bî-ķāre ķaldum ķāre bilmem n'eyleyem
4. müddeṣi řaṣnı řař atarşa kırmaz göñlümi
yārelü oldu yüregüm yāre bilmem n'eyleyem
5. **ķayķusuz abdālem** ben kendü ģālüm söylerem
yār ile yār degülem aġyāra bilmem n'eyleyem

90. (149^b)*

[ķazel]

fāṣilātün fāṣilātün fāṣilātün fāṣilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. āh kim ṣömrüm cihān mülkinde cānānsuz geķer
ben cihān mülkin n'ederem ķunki cān ansuz geķer
2. dil cemālūñsüz cüdādur nevbahār-ı ģüsnden
bāġ-ı cennet bülbülin gör kim ģülistānsuz geķer

* Ahmed Paşa Dīvānı, s. 158, g. 54.

3. her gece eksük degül dilde belā vü derd ü ğam
şanma kim bu hâne-i dervîşi mihmānsuz geçer
4. mezheb-i ııışkın ğabibüñ kanķı bî-dîn terk eder
küfr-i zülfinden nigāruñ niçe imānsuz geçer
5. dēdüm ēy cān kirpüğüñ dil deldi ğamzeñ şuymanı
dēdi kim bilmez misin siĝr okın peykānsuz geçer
6. dōstum qalmayalı mihrüñ bigi şabrum benüm
cevr ğadden geçdi ammā ğasret oransuz geçer
7. **aĝmed**-i dil-ĝasteden zekātın yıĝma kim
ĝam bucaĝunda yatup derdüñle dermānsuz geçer

91. (150^b)**

[ĝazel]

feilātün feilātün feilātün feilün

remel: _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. öldürür gözlerüñ ēy yār elümden ne gelür
mest olupdur iki hūn-hār elümden ne gelür
2. dil ü cān derdine çün çāre hemān ölmek imiş
öleyin derd ile nā-çār elümden ne gelür
3. rāz-ı ııışķuñ dilüme geldi ise hāme gibi
başımı kes dilümi yar elümden ne gelür
4. murĝ u māhî uyumaz nāle vü feryādumdan
bahtum olmaz dañı bîdār elümden ne gelür
5. gözüñe vèrmek içün göñlümi cāzūlîĝ ile
alur ol zülf-i siyāhkār elümden ne gelür

** Ahmed Paşa Dîvânı, s. 160, g. 58.

6. sen çü mihmān olasın başumı alup elüme
ayağıña kılam işār elümden ne gelür
7. saḳy édüp édimezem kaḳbe-i kūyuñı šavāf
bağlayupdur yolumı hār elümden ne gelür
8. sen elüñden geleni cevrden eksük komaduñ
ne dèyem ben saña èy yār elümden ne gelür
9. ol gül-endām èder **ağmed** bigi cān bülbulini
kafes-i ğamda giriftār elümden ne gelür

SONUÇ

Sözlüklerde “Toplanıp biriktirilmiş, bir araya getirilmiş şeylerin hepsi; yazma kitap, dergi” anlamlarında kullanılan mecmua kelimesi edebiyat terimi olarak ise herhangi bir nazım biçimi ve nazım türü ortaklığı aranmaksızın bir araya getirilmiş şiir defteri olarak kullanılmıştır.

Türk edebiyat tarihi açısından önemli kaynaklar olan şiir mecmuaları sayesinde edebiyat tarihlerinde yer alan bir kısım bilgiyi netleştirmek, bazı bilgileri düzeltmek ve yeni bilgiler eklemek mümkün olmaktadır. İstinsah tarihi ve istinsah eden çoğu zaman tam olarak bilinmese bile mecmuada yer alan şairlere ve şiirlere bakarak mecmuanın hangi yüzyıllara ait olduğu saptanabilmektedir. Bu açıdan şiir mecmuaları bize dönemin edebi zevkini, beğenilen şairlerini ve bazen de dönemin de çok fazla rağbet görmemiş şairlerini de tanıma fırsatı sunmaktadır. Şiir mecmualarının bir diğer önemi de divan sahibi olmayan hatta divanı bulunduğu halde şiiri divanda bulunmayan şairlerin eserlerine de rastalanmasıdır.

Üzerinde çalıştığımız Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar 5879 numarada kayıtlı bulunan Şiir mecmuasının 100^a-150^b varakları arasında yapılan çalışmada tespit edilen sonuçlar şunlardır:

Mecmua, Osmanlı Devletinin en ihtişamlı olduğu 15 ve 16. Yüzyılda istinsah edildiğinden dönemin edebi zevkini de üzerinde barındırmaktadır. 15 ve 16. Yüzyılın önemli şairlerine ait şiirleri içermektedir. İncelediğimiz kısımda toplam 13 şaire ait 91 şiir yer almaktadır. Nazım şekli olarak en çok gazel ve kıta tercih edilmiş, şiirler herhangi bir sığara gözetilmeden mecmuada yer almıştır.

Çalışmamızda üzerinde çalışma yapılmamış, divanları yayınlanmamış şairlere ait şiirler yer aldığı gibi, divanları yayınlandığı halde bu divanlarda yer almayan şiirler de tespit edilmiştir.

İslamiyetin kabulüyle birlikte 10. Yüzyıldan itibaren teşekkül etmeye başlayan Klasik Türk edebiyatı gelişimini tamamlayarak Osmanlı İmparatorluğu'nun en geniş sınırlara ulaşp dünyaya hükmettiği 15 ve 16. yüzyıllarda İran edebiyatıyla boy ölçüşecek şairler yetiştirmiştir. Bu bakımdan Kalsik Türk edebiyatı edebiyatımızın mihenk taşıdır. Bu döneme ait çok fazla keşfedilmemiş eser ve şairimiz mevcuttur. İşte şiir mecmuaları bu keşfedilmemiş şair ve şiirlerin ortaya çıkmasını sağlayan en önemli kaynaklardır. Mecmualar üzerinde yapılan çalışmalar arttıkça bu alandaki boşlukların da doldurulacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

A. KİTAPLAR

- Banarlı, N. S. (2004). *Ressimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Çavuşoğlu, M. - Tanyeri, M. A. (1987). *Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı III. Cild*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Çavuşoğlu, M. - Tanyeri, M. A. (1990). *Üsküblü İshâk Çelebi Dîvân - Tenkidli Basım-*. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- İpekten, H. (2015). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Karavelioğlu, M. A. (2014). *Prizrenli Şem'i, Şem'i Dîvânı (İnceleme - Metin - Tıpkıbasım)*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Levend, A. S. (1998). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Şentürk, A. A. - Kartal, A. (2004). *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. 1. Baskı. İstanbul:Dergah Yayınları.
- Şentürk, A. A. (2004). *Osmanlı Şiiri Antolojisi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tarlan, A. N. (1966). *Ahmed Paşa Divanı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Tarlan, A. N. (1967). *Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı I. Cild*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Tarlan, A. N. (1970). *Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı II. Cild.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Yakar, H. İ. (2010). *Edirneli Şevkî Dîvânı.* Konya: Palet Yayınları.

B. BİLDİRİ VE MAKALELER

Aydemir, Y. (2007). “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”. *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*. Volume 2/3summer 122-137. <http://www.turkishstudies.net/sayilar/sayi5/aydemiryasar2.pdf> (27.06.2018)

Gıynaş, K. A. (2011). “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 25: 245-260. http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/kamil_ali_giynas_siir_mecmualari.pdf (27.06.2018)

Mengi, M. (1997). “Bir şiir Mecmuası Hakkında”. *Türkoloji Dergisi*. VII: 73-78. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/12/840/10630.pdf> (27.06.2018)

Tarlan, A. N. (1946). “Eski Mecmualar Arasında”. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*. 1. 1, 2, 3, 4: 122-137. <http://dergipark.gov.tr/iutded/issue/17036/177853> (27.06.2018)

C. TEZLER

Çolak, E. (2014). *Ali Emiri Manzum 674'teki Şiir Mecmuası (Vr. 151a – 200b) (İnceleme Metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi TAE.

Turgut, E. (2013). *16. Yüzyıla Ait Bir Şiir Mecmuasının İncelenmesi (1b- 50a)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi SBE.

Yazıcı, E. (2017). *Süleymaniye Kütüphanesi Atıf Efendi Bölümü 2254 Numaradaki Şiir Mecmuası (1b-54b Varakları Arası) (Transkripsiyonlu Metin ve İnceleme)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi SBE.

D. ANSİKLOPEDİ MADDESİ VE SÖZLÜKLER

Ayverdi, İlhan (2011). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük* (2011). İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.

Şemseddin Sâmî (2004). *Kâmus-ı Turkî*. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Uzun, Mustafa (2003). “Mecmua”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 28, s. 265-268.

E. İNTERNET KAYNAKLARI

Adnî, Mahmûd Paşa. (t.y.)

<http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4363> (25.06.2018).

Ahmed, Veliyyüddîn-zâde Ahmed Paşa.(t.y.)

<http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4615> (26.06.2018)

Âlî/Çeşmî, Gelibolulu Mustafa. (t.y.)

<http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=943> (27.06.2018)

Elvân, Şîrâzî, Şeyh Elvân-ı Şîrâzî. (t.y.)

<http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=908> (25.06.2018).

Halîlî. (t.y.)

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5223> (25.06.2018).

Hicâbî. (t.y.)

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=364> (25.06.2018).

İshak Çelebi. (t.y.)

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5064> (26.06.2018)

Kaygusuz Abdal.(t.y.)

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6913> (27.06.2018)

Kerîmî, Abdülkerîm. (t.y.)

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=777> (27.06.2018)

Şem'î, Prizrenli Şem'î.(t.y.)

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=847> (26.06.2018)

Şevkî, Yûsuf.(t.y.)

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=299> (25.06.2018).

Tali'î. (t.y.)

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1096> (25.06.2018)

Zâtî, İvaz. (t.y.)

<http://www.turkedebiyatilismlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=802> (25.06.2018)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

ADI VE SOYADI: ÖZLEM KAHRAMAN

DOĞUM YERİ VE TARİHİ: Sinop, 13.07.1985

MEDENİ HALİ: Bekar

E-MAIL: ozlemkahraman@denizati.net

EĞİTİM BİLGİLERİ:

2008-2009: Tezsiz Yüksek Lisans Programı (Marmara Üniversitesi)

2004-2008: Lisans; Trakya Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı.

1999-2003: Ortaöğretim; Mehmet Akif Ersoy Yabancı Dil Ağırlıklı Lisesi.

1996-1996: İlköğretim; Fatih İlköğretim Okulu.

1991-1996: İlköğretim; Keseköy İlkokulu

YABANCI DİL: İngilizce

Seviye: Orta Seviye

İŞ TECRÜBESİ:

Özel Denizati Anadolu Lisesi, 2010-halen.

Seviye Dergisi Dershanesi, 2009-2010.

YAZMA ÖRNEKLERİ

101

عز و قدام مدد ايلك قندم قندد
جستجی نيلكون سوسو کور کور
کونم باغ جي نيلک کونم قندد
جانداري وانه واکي کاک کونم قندد
ايد کور وانه واکي کاک کونم قندد
طوطی جان هيمنه نازند کور واکي
سوزي شهر کور واکي کونم قندد
قولا کور واکي کونم قندد
سوزي کور واکي کونم قندد

و بی یاری تو که ملک منور و پیر و یار
 سرور و کس تو را یاری و خست و در و در
 میزند و در آن جوی و سفید و قو میزند و در
 آب کو در در طوطا غان سر و بند و سر
 ای و یخت طوطا غان سر و بند و سر
 غنچه و سر و سر و سر و سر و سر
 و کمالی که حق و در و سر و سر و سر
 عانی و سر و سر و سر و سر و سر
 که در و سر و سر و سر و سر و سر

ملک منور و پیر و یار
 و از آن که ملک منور و پیر و یار
 سرور و کس تو را یاری و خست و در و در
 میزند و در آن جوی و سفید و قو میزند و در
 آب کو در در طوطا غان سر و بند و سر
 ای و یخت طوطا غان سر و بند و سر
 غنچه و سر و سر و سر و سر و سر
 و کمالی که حق و در و سر و سر و سر
 عانی و سر و سر و سر و سر و سر
 که در و سر و سر و سر و سر و سر

تاکه فلک بخداستد بیه ورفلک
 نالم استبد فلک باین دار غلامک
 عارضه ای کن طلسمشون بیک بنک
 اهل در او خلیسین کند مرده

جای بندری جانار بار فلک
 صبر و پناه و در و چشم فلک

بکلم غفلت بن قدا یا فغان ایلام
 معج جانی مع شوقه نالان ایلام
 کوکلی ملک بیک منک برنیان ایلام
 بلنم نلای کنا هم صانقان ایلام
 کیم بی جور که هدم اعلای سن زان
 صورتک لوصح کن سنک دل باغید
 چشم منک جانی غافله امانند باغید
 کعبه ای لب لب لب غنچه باغید
 کجای جورک حدن ایلام ترحم جانی

یائندم شواجینکم اُمایه قریبان سَنَد
چون خیلِ شهاب الدرد در سرِ غلبه
بارِ یزوت جوت بدرد این اُطلس سَنَد

نورِ قمرِ اُمایه خویاندانِ زَم
چراغِ حسیله یازده بان دَم
در دُورِ قریانِ حُسنِ شجرِ زَم
اولِ شهرِ خرد و خویاندانِ زَم
دروغِ فقیرِ مِسکینِ دردِ مَنَدَم

خاکِ مَحْمُودِ شَفَقَه قُلُوبِ اَحْمَد
تاک دُشکِ نینِه زلفِ پُشاک سَنَد
کجِ سَیِّحِ جالاک فکدِ دُورِ مَشَا
مَحْمُودِ بادِ ایلدَم لعلِ دُشاک سَنَد
اَفلاخِ مَنَدَم ضعیفِ اُمایه و جودِ مَالِد
نَجیبِ ایلدَم فدِ خیرِ اماناک سَنَد
اَبغودِ مَسَلَم بوزِ مِلاغِ سَب
توکلِ شایطِ قنبرِ مَدِ اماناک سَنَد
نیلِ مَنَدَم خُصَمِ هالِک اُمایه بولاک خالک

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى
 سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
 خَلَدٌ خَالِدٌ
 فَتَكُنْ جَدُّ اَبَدِيٍّ
 اَبَدِيٍّ اَبَدِيٍّ
 طَوْبُ طَلْعَتِ شَيْبٍ وَصَفْرٍ اَنْجَمٍ
 طَلْعَتِ شَيْبٍ وَصَفْرٍ اَنْجَمٍ
 اَبَدِيٍّ اَبَدِيٍّ اَبَدِيٍّ

صُوْرٌ مَكَّةَ وَصَفْحٌ اِلَيْسَلْمَانَهٗ بَارِكْ
 بِمَقُوْرٍ خَالِكِيٍّ دَرْدَا هَلَا
 مَقُوْرٍ خَالِكِيٍّ دَرْدَا هَلَا
 قَلَمٌ خَالِكِيٍّ دَرْدَا هَلَا
 بَلَدٌ خَالِكِيٍّ دَرْدَا هَلَا
 مَقُوْرٍ خَالِكِيٍّ دَرْدَا هَلَا
 اَبَدِيٍّ اَبَدِيٍّ اَبَدِيٍّ
 اَبَدِيٍّ اَبَدِيٍّ اَبَدِيٍّ

خشنده خیل
نورده مکه و لاخون ترک کنه
جان غله یغما

دلمه باله خنجره در دله نینک سرور
ایم بود و جان بدندن سرور
هیچ فغانه در دله خنجره در دله
اوقلا در دله رجو زله الدن سرور
ایچو کین دیو و غریب افغانه در دله

قدار دله ظالمدر اولغنه لوت کیم
مخطفک ایلیت
عاشق در حق دلدور زما
در دلدورینا

ای ملاقا و عجب جانین
کیم کورسه جم
کیم کورسه جم
بولاک فلدنک سجان جهات
فلذا کا پدا
عقلنا و ندر سنج اولمایه بکل

دخی از نرجس امانت
اگر فالسه محمد بن یوسف
کردم فان غلام جان و در جگر دانا
الکون ای فلک افغان فریاد
که بر خطه منی بن فلک یاد
چون فلجوری برید از بالذباد
کردم فان غلام جان و در جگر دانا
فلک ای بریدی فلک اول خلی
جهیل الحسن اول صبح جمیل

ای کرم فان اعلیٰ و جبر حسن
بلبل شوریدیم کلام نیک
موسی فلک بنی منک نشد
خاک فلک بنم فان بود بلبل
جنگلی صلی کل نو و جبر حسن
بانیم نار جهنم بدید او دینه
چون بنی ناحی بن جنت ملک
دیدم ای خلیلی بال غم سف
دیدم بنک اول و فلک سر

عَنْقَدُ مِلْحًا فِي لَحْيَتَيْ قَمَرٍ وَشَرِّ
 دَلَّ لَوْحَةً أَوْ لَمَّا لِي عَجْرٍ
 هَجْدَانِ جَسَدِ بِلْبَلٍ دُرِّ
 بُوْتَقِيَّةٍ تَرْتَرُ بِلْبَلٍ
 كَرَمِ
 سَمَاءِ قَلْبِ عَجْرٍ قَلْبِ بِلْبَلٍ
 اِي سَاقِي طَلْعِ زَمَرَةٍ وَشَرِّ
 صَوْنِ جَامِ شَرِّ بِلْبَلٍ مَلِكِ
 بِنَا لَمْ عَمَّ عَجْرٍ دَفْتَرِ نَزَرِ

اَلْكَرُّ اَوَّلُ نَسَبٍ بَعَثَ دُنْ خَلِيلِي
 كَرَمِ قَانِ اَعْلَاهُ جَانِ وَرِدِ اِي كَرَمِ
 اِي مَطْهَرِ كَابِيَا نَهْ مَطْهَرِ
 وَجْهٍ مَلِكِ جَمَالِ اَسْوَدِ
 قَلْبِ قَلَمِ خَيْشَانِ طَالِمِ
 عَيْشِ نَفْسِ لَوْ قَرِشَتِ بِلْبَلِ
 نَفَقَتِ اِي رَحْمَتِ اَتَهْ هَتْ
 سَمْنَتِ لَبَا كَرَمِ اَبْ كَوْنِ

نه لعل دوز که شر بنزد
 بر فطر سید و قلوبه راحن
 جانانه دی تو حق ارشد
 و بر کسی دایم شاهد
 کبریا و جیب دلنازد
 سر مایه غم و جگر دلدرد
 جان فکله فلک و در دوزخ
 کسوف و امید و وصله
 بخون که نظری می کشند

دل لوجی فلکشم منقش
 اول بکافون بیالید
 که همدلها اولش منقش
 ماء السیّدک آیه افشان
 که مجید جریه اهراس
 کد باله انفسک و شک
 خوش لطفله در یوشع و شک
 کبریا و جیب دلنازد
 سر مایه غم و جگر دلدرد